ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

1992 йил 8 февраль • шанба •

№ 28 (10.277). Баҳоси 60 тийин.

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

Халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгаши сессияси

ҲОКИМЛИК ВАКОЛАТЛАРИ БЕРИЛДИ

7 февралда Тошкентда йигирма биринчи чақириқ халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари тўққизинчи сессияси бўлди. Сессия кун тартибига «Тошкент вилояти ҳокими тўғрисида»ги масала киритилган эди.

Сессия ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов ва республика Олий Кенгаши Раиси Ш. М. Йўлдошев қатнашдилар.

Сессияни халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгашининг раиси С. Д. Сайдалиев очди.

Депутатлар таклиф қилинган кун тартибини бир овоздан тасдиқладилар.

Сўз Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовга берилади.

И. А. Каримов ўз нутқида республика мустақиллигини бутун дунё тан олаётганлиги, шу кунгача 89 мамлакат уни таниганлигини айтиб, Давос (Швейцария)да яқинда бўлган жаҳон иқтисодий анжумани таассуротлари билан ўртоқлашди. Бу ерда жаҳоннинг жуда кўп мамлакатларидан келган вакиллар: сиёсатчилар, банкирлар, ишбилармонлар, бизнесменлар билан бўлган учрашувлар ва улар билан олиб борилган самарали музокаралар ҳақида тўхталди. Жаҳон ҳамдўстлигининг тенг ҳуқуқли аъзоси сифатида Ўзбекистон олдида катта истиқболлар очилаётганлиги, республика раҳбарларининг иқтисодий куч-қувватимизни мустаҳкамлаш йўлида кўраётган тадбирлари ҳақида гапириб берди.

Президентнинг нутқида ҳозирги иқтисодий аҳвол масалаларига катта эътибор берилди. Шу кунларда олдимиздаги энг муҳим вазифа аҳолини озиқ-овқат билан таъминлаш ҳамда баҳорги дала ишларини уюшқоқлик билан ўтказишдан иборатдир. Президент Тошкентнинг Талабалар шаҳарчасида бўлиб ўтган воқеалар ҳақида тўхталиб, сиёсий вазиятни барқарорлаштириш, тинчлик ва тотувликка эришиш ишимизнинг муваффақиятини белгилашини уқтирди.

И. А. Каримов халқ депутатлари вилоят Кенгаши раиси С. Д. Сайдалиев номзодини Тошкент вилояти ҳокими лавозимига сайлаш учун сессия муҳокамасига тавсия этди. Депутатлар бу таклифни бир овоздан маъқулладилар.

Пойтахт вилоятининг катта иқтисодий имкониятларини ҳисобга олиб Президент ҳокимнинг иккита биринчи ўринбосари лавозими жорий этишни таклиф қилди ва бу лавозимларга Щ. Н. Маҳмудова ҳамда Л. П. Терновихларни кўрсатди. Депутатлар бу номзодларни ҳам қўллаб-қувватладилар.

Сессияда сўзга чиққан халқ депутатлари Тошкент район Кенгаши раиси Р. Акбаров, Янгиободдаги «Восток» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори Г. Х. Сидаков, Ўрта Чирчиқ районидаги Свердлов номли колхоз раиси М. Холиқова ўртоқлар вилоят ҳокими ҳамда унинг биринчи ўринбосарларини юқори лавозимга сайланганликлари билан табриклаб, ишларида муваффақиятлар тиладилар.

Тошкент вилояти ҳокими С. Д. Сайдалиев якунловчи нутқ сўзлаб, Президентга ва вилоят Кенгаши депутатларига билдирилган ишонч учун миннатдорчилик изҳор қилди ҳамда зиммасига юклатилган вазифаларни шараф билан бажаришга ваъда берди. Президент ўз сиёсатида пойтахт вилоятига ҳамма вақт таяниши мумкин, деб уқтирди у.

Шу билан сессия ўз ишини тамомлади.

Тошкент вилояти ҳокими Сайфулла Давирович САЙДАЛИЕВ

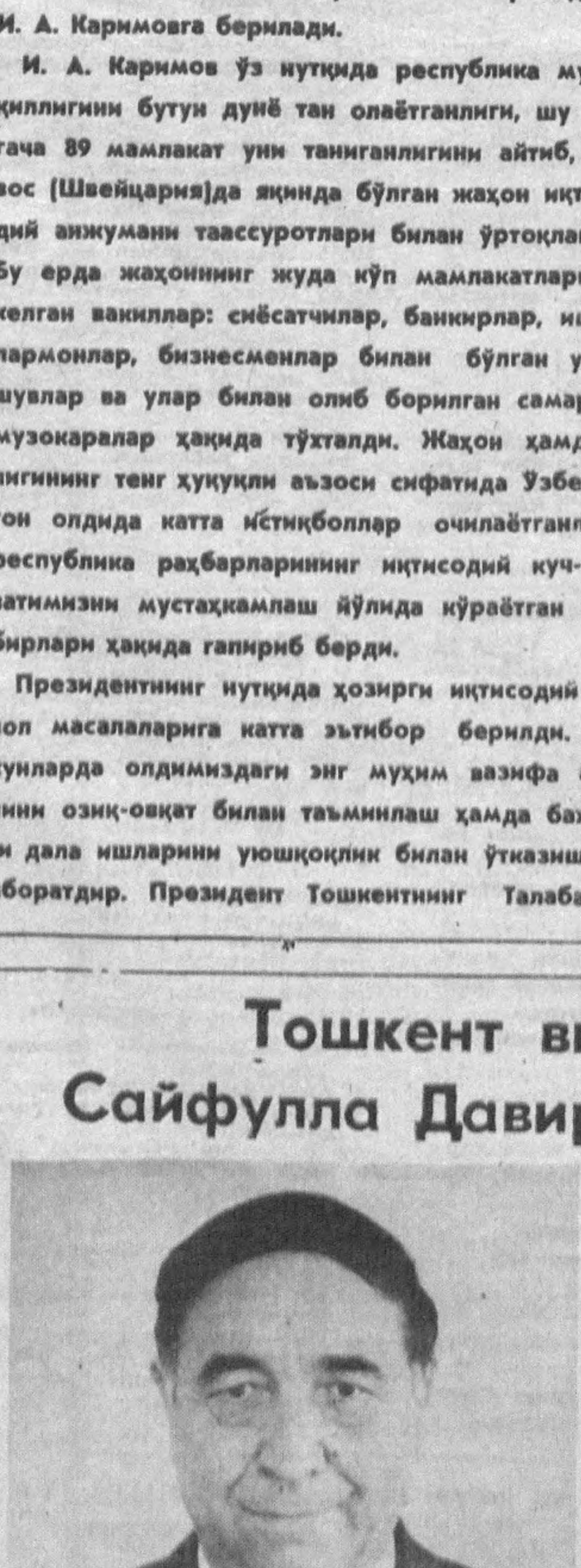

1934 йил деҳқон оиласида туғилган, ўзбек, олий маълумотли, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика, Тошкент қишлоқ хўжалиги олийгоҳларини тугатган, ўқитувчи мутахассислигига эга, агроном-олим.

Меҳнат фаолиятини 1953 йили Бўстонлиқ районида ўрта мактабда ўқитувчиликдан бошлаган, 25 йилдан ортиқ вақтдан буён раҳбарлик лавозимларида ишлаб келади. Янгийўл, Пискент ва Орджоникидзе район партия комитетларининг, Тошкент вилоят партия комитетининг котиби қилиб сайланган, 1990 йилда халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгаши ижроия комитетининг раиси, халқ депутатлари вилоят Кенгаши раисининг биринчи ўринбосари бўлиб ишлади. Сўнгра халқ депутатлари вилоят Кенгаши раиси бўлди.

Ўзбекистон халқ депутати, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари доимий комиссиясининг аъзоси. Иккита Меҳнат Қизил Байроқ ордени, иккита медаль билан мукофотланган.

Ўртоқ С. Д. Сайдалиев 1992 йил 7 февралда Тошкент вилояти ҳокими бўлди.

9 февраль—Алишер Навоий таваллуди куни

НАВОИЙ ЗАМОНДОШЛАРИ ТАЪРИФИДА

МИР АЛИШЕР турк тилининг ўлик жасадига Масиҳ нафаси ила жон ато этди.

Ҳусайн БОЙҚАРО.

•

ХИТОЙ ва Хўтан мамлакатларидан бошлаб то Рус ва Мағрибзамин мамлакатларининг охиригача шоҳ ва гадо, ёш ва қари, мусулмон ва кофир, яхши ва ёмон оғзида ул ҳазратнинг гўзал назмлари машҳур ва бутун халқ оммаси ва айрим табақаларининг кўнгил қўйган саҳифаларида ва қалб дафтарларида муборак шеърлари нақшлангандир.

ХОНДАМИР.
(«Макорим ул-ахлок» китобидан).

•

БУ УЛУҒ амирнинг мақбул табиати ва мулойим унсури султон жанобларига яқинлик, мусулмонларнинг муҳим ишларига кафиллик, шариату суннат, мулку миллат ишларини равнақ эттириш билан банд бўлсада, ҳамма вақт фазилат орттириш, илм билан машғулдир. Унинг ҳамсуҳбатлари хуштаъб, фозил кишилардир. Унинг мақбул хотири аҳли дилдан бошқани истамас, оғир табиатлилар унинг ҳиммат назарига енгилтак бўлиб кўринади, балки ноаҳиллар унинг латиф мажлисларига киролмасдилар...

Давлатшоҳ САМАРҚАНДИЙ,
(«Тазкират уш-шуаро»дан).

•

ЭЙ (НАВОИЙ) сенинг таъбинг сўз устодидир. Қаламинг очқичи билан сўз эшигини очдинг. Равнақдан қолиб кетган ва хорлик бурчагидан ўрин олган (туркий) сўзга сен янгидан обрў бердинг. Уни ижод майдонига олиб чиқдинг. У сенинг раъйинг нуридан сафоли бўлди, лутфининг навоси (бойлиги)дан наволи (баҳраманд) бўлди.

Абдураҳмон ЖОМИЙ,
(«Ҳафт пайкар»дан насрий таржима).

(Ҳазрат Алишер НАВОИЙ таваллудининг 551 йиллигига бағишланган мақолаларни рўзноманинг 4—5 бетларида ўқийсиз).

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

КЎРИНГ, ТОМОША ҚИЛИНГ

Душанба, 10. II

● ЎзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
18.10 «Қоғоз соатлар майдони». Мультфильм.
18.30 «Фармон ва ижро».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
19.15 Охунжон Мадалиев куйлайди.
20.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.10 «Тадбиркорлар ҳузурида».
20.25 «Санъат — қалб осмони». Мусаввир Маҳмуд Жўраев.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.20 «Жаҳонга йўл». Дўстлик ришталари.
21.55 Ойнаи жаҳон бисоти. «Сумалак» рақс ансамблининг концерти.
22.25 «Шароитга қараб иш тут». Бадиий фильм.
23.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

Ўқув кўрсатувлари
10.30 Физика. Электромагнитизм ва унинг техникадаги аҳамияти.
11.00 «Юрак операцияси». Телефильм.
11.30 Жуғрофия. Дарё ва кўллар.

* * *

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
18.30 «Ассалому алайкум» [такрор.].
19.30 «Билиб қўйган яхши».
19.45 «Мафтункор Маркаколь кўли». Телефильм.
20.00 «Чорвадор».
20.30 «Лаҳза». Хабарлар.
20.40 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади.
20.55 «Зиёкор».
21.35 «Ворис». Бадиий фильм.
23.00 «Лаҳза». Ҳабарлар.

ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ДИҚҚАТИГА!
Профилактика муносабати билан душанба, 10 февраль куни «Орбита IV» кўрсатувлари соат 6.00 дан 16.15 гача ЎзТВ канали орқали намойиш этилади.

● «ОРБИТА IV» (Москва)

6.00 «Тонг».
8.35 Мультфильмлар: «Мумитролль ва бошқалар», «Муми-тролль ва комета».
9.10 «Тапион хоним». Телевизион бадиий фильм.
10.40 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Тақдирингни синаб кўрма» [Индонезия].
10.50 Доғистон Давлат «Лезгинка» рақс ансамблининг концерти.
11.35 «Шифобахш дори-дармонлар ён-атрофимизда». Телефильм премьераси [Тошкент].

*

12.00 Янгиликлар.
12.20 «Бу бўлган, бўлганди...».
12.45 «Бекат назоратчиси». Телевизион бадиий фильм.
13.55 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Чанғи спорти. 30 км. [Эркаклар].

*

16.15 Янгиликлар [сурдо таржимаси билан].
16.35 «XX аср солдатлари урушга қарши» халқаро телемарафонига.
17.00 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Чана спорти. [Эркаклар].
17.30 Рашида Идрисова куйлайди.
17.45 «Чемпионлар билан биргаликда».

*

18.00 Янгиликлар.
18.20 «Тапион хоним». Телевизион бадиий фильм.
19.45 «Вақира-вуқур қурбақа». Мультфильм.
19.00 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Конькида югуриш спорти. 500 м. [Хотин-қизлар].

*

21.00 Янгиликлар.
21.20 «Янги студия» таништиради: «Монтаж», «Ўзим сари йўл», «Бироқ...».
23.35 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. МДҲ—Норвегия терма командалари. 2 ва 3-даврлар.
00.55 А. Баянова концертида.

● «ДУБЛЬ IV» (Москва)

8.00 Хабарлар.
8.20 Ишбилармон кишилар даври.
9.20 Олимпиада кундалиги.
9.50 Итальян тили.
10.20 Ишдан бўш пайтингизда. «Хонаки клуб».
10.35 Ҳужжатли фильм.
11.00 Очиғини айтганда. «Нифоқ ороли. Япониядан қараганда». 1-қисм.
11.30 «Очиқ дунё».
12.30 «Компьютер билан мулоқот».
13.10 «Рус мавсумлари».

* * *

16.00 Болалар соати (француз тили дарси билан).
17.00 Менеджерлар мактаби.
17.30 «Менга сўз беринг».
17.45 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
18.00 Хабарлар.
18.20 «Қирралар». Бадиий-публицистик кўрсатув.
19.05 Ишдан бўш пайтингизда. «Коллекционер».
19.25 Қишки олимпиада ўйинлари. Фигурали учиш. Жуфт бўлиб учиш. Оригинал программа.
22.00 Хабарлар.
22.25 Олимпиада кундалиги.
23.00 «Ҳар куни байрам».
23.10 «Золотница»даги джаз душанбаси.
24.00 «Бешинчи ғилдирак». Бадиий-публицистик кўрсатув.

Сешанба, 11. II

● ЎзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
18.10 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Жажжигина юраккинам».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
19.15 «Суянчим — шеърият». Куброхон Раҳимбердиева.
19.45 «Тошкент». «Ўзбектелефильм» премьераси.
19.55 «Спортлото».
20.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.10 «Чашма». Халқ ижодиёти.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.20 «Халқ ноиби минбари». Ҳамза Эшназаров.
21.35 Хотира. Собир Раҳимов таваллудининг 90 йиллигига. «Генерал Раҳимов». Бадиий фильм.
23.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

Ўқув кўрсатувлари
10.30 Информатика. Такрорланиш жараёнлари.
11.00 «Севги лаҳзалари». Фильм-концерт.
11.30 Тасвирий санъат. Шарқ миниатюра мактаби.

* * *

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
18.30 «Йўлдаги ўйлар», «Биринчи қадам». Телефильмлар.
19.10 «Қизиқарли учрашувлар».
20.30 «Пульс». Ҳабарлар.
20.40 Тошкент ҳокимияти раҳбарлари билан учрашув.
22.00 «Пульс». Ҳабарлар.
22.10 «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV» (Москва)

6.00 «Тонг».
8.35 Мультфильм.
8.50 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. МДҲ — Норвегия терма командалари. 2 ва 3-даврлар.
10.10 «Олтинчи палата». Телеспектакль.
11.40 Мультфильм.

*

12.00 Янгиликлар.
12.20 Элисо Вирсаладзе концерти [фортепиано].
13.15 «Дельта». Телефильм премьераси. «Она замин ташвишида» туркумидан [Олмаота].
14.00 Владимир шаҳрида рақс байрами. 1-қисм.

*

15.00 Янгиликлар [сурдо таржимаси билан].
15.20 Ритмик гимнастика.
15.50 «Савдо растаси».
16.05 «Ён дафтар».
16.10 «Бу сизга керакми!».
16.20 «Ольга Иванова сабоқлари».
16.35 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Чана спорти. [Хотин-қизлар].
17.10 «Ўрмон эртаклари». Мультфильм. 1-фильм.
17.20 «Башорат».
17.45 «Ўрмон эртаклари». Мультфильм. 2-фильм.

*

18.00 Янгиликлар.
18.20 «Дело».
18.40 Руки премьераси. «Фермата». Мусиқий-ахборот кўрсатуви.
19.15 Режиссёр Г. Данелия фильмлари. «Афоня».
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!

*

21.00 Янгиликлар.
21.25 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. АҚШ — Германия терма командалари. 2 ва 3-даврлар.
23.00 «Телевизион танишув». Урмас Отт Леонид Кравчук билан суҳбатлашади.
23.55 «Навбат сизга, артист». Е. Ласько.

● «ДУБЛЬ IV» (Москва)

8.00 Хабарлар.
8.20 Олимпиада кундалиги.
8.50 Француз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
9.20 Француз тили, 2-йил шуғулланаётганлар учун.
9.50 Қишки олимпиада ўйинлари. Тоғ чанғиси. Тушиш. Комбинация. (Эркаклар).
10.30 Ишдан бўш пайтингизда. «Қушлар биз билан ёнма-ён».
10.45 «Простор плюс».
11.15 Деҳқонларга таллуқли масала.
11.35 Болалар соати (француз тили дарси билан).
12.35 «Бешинчи ғилдирак». Бадиий-публицистик кўрсатув.
14.20 «Бу «Баррикадная»да содир бўлди».

* * *

17.15 «Россия билан юзма-юз».
17.30 Автошоу. Автомобиллар олами ҳақида кўрсатув.
18.00 Хабарлар.
18.20 Кулгили воқеалар. «Ўз-ўзига режиссёр».
18.55 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
19.15 «Ҳар куни байрам».
19.30 Жамоатчилик фикри.
19.45 Қишки олимпиада ўйинлари. Икки кураш. Сакраш.
20.45 «Кўзгу» ахборот-аналитик кўрсатуви.
21.25 Олимпиада кундалиги.
22.00 Хабарлар.
22.25 Қишки олимпиада ўйинлари. Биатлон. (Хотин-қизлар).
23.55 «Ишбилармон чопар». Иқтисодий хабарнома.
00.10 «Пушкин сўнгги бор юрган йўл». Ҳужжатли видеофильм.

Чоршанба, 12. II

● ЎзТВ I

8.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
8.20 «Санъат усталари». Ўзбекистон халқ артисти Ёрқиной Ҳотамова.
9.10 Такрорий фильмлар экрани. «Инглиз корабинидан учта гильза». Бадиий фильм.
10.35 «Ёшлик» студияси саволларингизга жавоб беради.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
18.10 «Ромка, Фомка ва Артос». Мультфильм. 1-фильм.
18.30 Болалар учун. «Қувноқлар даврасида».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
19.15 Зулфия Мўминова. «Юрагимда оқар дарёлар».
19.55 Тижорат хабарлари.
20.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.10 Сиёсий мулоқотлар. «Муносабат».
20.40 Ғижжак наволари. Улмас Расулов.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.20 Ойнаи жаҳон бисоти. Отажон Худойшукуров концерти.
22.20 «Довондаги олишув». Бадиий фильм.
23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
18.30 «Уолт Дисней таништиради...». Мультфильмлар тўплами.
19.20 Болалар учун фильм. «Лайлакжон».
20.00 «Спринт».
20.20 «Нажот соҳили». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар.
22.30 «02» тўлқинида.
22.45 «Эсдалик учун дастхат». Игорь Корнелюк.

● «ОРБИТА IV» (Москва)

6.00 «Тонг».
8.35 Мультфильмлар: «Хазина», «Крот ва сақич», «Этик кийган мушук».
9.10 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. АҚШ — Германия терма командалари. 2 ва 3-даврлар.
10.30 «Чемпионлар билан биргаликда».
10.45 Болалар учун фильм. «Ҳошим қандай қилиб катта бўлиб қолди» [«Ўзбекфильм»].
11.50 Халқ куйлари.

*

12.00 Янгиликлар.
12.20 «Вилоятдан туриб қараганда». «Воронеж тупроғи».
13.10 «Ўхшаш дунёлар».
13.55 «Қандай қилиб муваффақиятга эришиш мумкин!».
14.10 «Ён дафтар».
14.15 «Телемикст».

*

15.00 Янгиликлар [сурдо таржимаси билан].
15.20 «Сеними, шошмай тур!» Мультфильм.
15.25 О. Воронец куйлайди.
15.45 «Қарағайзордаги брусника». Телевизион бадиий фильм. 1-серия — «Турмуш қурмаган хотин».
17.05 Мультфильм.
17.10 «Испоҳот: ҳафтама-ҳафта».
17.50 «Зинапоядан юқорига». Телефильм.

*

18.00 Янгиликлар.
18.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.00 «Масловкадаги уй». Телефильм.
19.30 М. Суворова ижросида қўшиқлар.
19.55 «Мен ҳам қўшиқ куйлайин». Қисқа метражли телевизион бадиий фильм.
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!

*

21.00 Янгиликлар.
21.25 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Чана спорти. [Хотин-қизлар].
22.10 Мусиқий башорат.

XVI қишки олимпиада ўйинлари
22.40 Фигурали учиш. Жуфт бўлиб учиш. Эркин программа.
23.35 Конькида югуриш спорти. 1500 м. Хотин-қизлар.
00.10 Хоккей. МДҲ—Чехо-Словакия терма командалари.

ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ДИҚҚАТИГА!
Профилактика муносабати билан чоршанба, 12 февраль куни «Дубль IV» кўрсатувлари соат 17.05 дан бошлаб намойиш этилади.

● «ДУБЛЬ IV» (Москва)

17.05 «Қирралар». Бадиий-публицистик кўрсатув.
17.45 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
18.00 Хабарлар.
18.25 «Мансаб алифбоси».
18.40 Россиянинг парламент хабарномаси.
18.55 «Инсон манифести».
19.35 «Мени юқорига узатишди».
20.20 Қишки олимпиада ўйинлари. Фигурали учиш. Спорт жуфтлари.
22.00 Хабарлар.
22.20 «Анонс».
22.25 Олимпиада кундалиги.
23.00 «Ҳар куни байрам».
23.10 «Петербург афсонаси». 1-кўрсатув.
24.00 «Ҳа, президент. Йўқ, президент». (Сиёсий партиялар раҳнамолари Россия телевидениесида).
00.55 Джаз-клуб.

Пайшанба, 13. II

● ЎзТВ I

8.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
8.20 «Анъаналар — халқ мулки». Кинопрограмма.
9.00 Такрорий фильмлар экрани. «Тутилсин ва зарарсизлантирилсин». Бадиий фильм.
10.25 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Тележарида».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
18.10 «Ромка, Фомка ва Артос». 2-фильм. «Тонгги қўшиқ». Мультфильмлар.
18.35 «Фикрлар тўқнашганда».
18.55 Тижорат ҳабарлари.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
19.15 «Алифбо сабоқлари».
20.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.10 «Жума оқшоми». Диний-маърифий кўрсатув.
20.40 Дутор ва танбур тароналари.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.20 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Оталар сўзи —ақлнинг кўзи».
22.20 «Мевлуднинг боши учун беш минг сўм». Бадиий фильм.
23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

Ўқув кўрсатувлари
10.30 Ўзбек адабиёти.
11.00 «Етти ўлчаб, бир кес». Телефильм.
11.30 Ўқитувчилар иш тажрибасидан.

* * *

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
18.30 «Ёшлик кечинмалари». Телефильм.
19.00 «Бу оқшомда».
20.30 «Пульс». Хабарлар.
20.40 «Бу оқшомда» кўрсатувининг давоми.
21.40 Биржа янгиликлари.
21.55 «Пульс». Хабарлар.
22.05 «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV» (Москва)

6.00 «Тонг».
8.35 «Ау амаки». Мультфильм.
8.55 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. МДҲ— Чехо-Словакия терма командалари. 2 ва 3-даврлар.
10.15 «Мен ҳам қўшиқ куйлайин». Қисқа метражли телевизион бадиий фильм.
11.05 Болалар мусиқий клуби.

[Давоми 7-бетда].

• ОҚИБАТ •

РАҲМАТ СИЗГА, ОДАМЛАР

Эр ишлаб топганини хотин киши тежаб-тергамаса — уйдан барака кетгани, бунақада Хорун-ар-Рашид хазинаси ҳам етмайди. Низомиддин ака буни яхши билади, билгани учун аёли Мавжуда опанинг жонсараклиги, қўлига илинган нарсани сандиққа босиш одатига баъзида хурсанд бўлади ҳам. Кенжа ўғиллари Рамзиддин йигит бўлиб қолди. Эр-хотин тузукроқ, тагли-тугли жойдан келин қилиш режасини тузишади. «Сиз бир жойда нақд 40 йил ишлаган одамсиз. Келинга тузукроқ сарупо қилмасак, бўлмайдида, адаси».

Низомиддин ака аёлининг гапларида жон борлигини сезади. Тўғри, у гўшт комбинатида қирқ йил ишлаб, бола-чақаси ризқига харом аралаштирмади, дини-имонини ютмади, ҳалол еб, ҳалол ичди. Дастлаб ҳозирги Ўртаовулдаги гўшт комбинати Бешёғочда эди. Низомиддин ака корхонада оддий ишчи бўлди, турли хил оғир ишларни бажарди. Кейинчалик партия комитети котиблигига сайланди, директор ўринбосарлигидан пенсияга чиқди.

Ҳар қандай вазифада ҳам астойдил ишламасангиз, оғирнинг устида, енгилнинг остида юраверсангиз, обрў-эътибор осмондан тушмайди. Низомиддин ака унақа «хитир» одамлардан эмасди, ўзини аямай ишларди. Баъзан ҳафталаб оила аъзолари даврасида бўлмасди.

Ўшанда шанба, дам олиш куни эди. Низомиддин ака ота-боболари руҳига атаб, худойи қилмоқчи бўлди. Бир қўйни сўйиб, ҳовлига илиб, ўраб қўйди. Мавжуда опа келинлари, қўни-қўшнилари билан ичкари уй, айвонларга тўшак тўшаб, дастурхон ёзиб чиқди. Улар алламаҳалгача эртага бўладиган маросимга тараддуд кўришди, пишириқлар пиширишди.

— Энди ётинглар, — деди Низомиддин ака уйдагиларига. — Эртага барвақтроқ туриб, қолган ишларни давом эттираверасизлар.

Кексалар ғафлат уйқусидан ўзинг сақла, дейишади. Одамни ғафлат босса, худо урди, деяверинг. Лекин Низомиддин ака уйқуда ҳам сергак ётади, «тиқ» этган товушдан уйғониб кетади. У ўша куни алламаҳалгача ухлай олмади. Қон босим дегани бир бало экан, кутилмаганда кўтарилиб, безовта қилади. Низомиддин акага бу дард қаёқдан илашди, ўзи ҳам билмайди. Бироздан сўнг кўзи «илинди». Бир маҳал даҳшатли қичқириқдан чўчиб уйғонди, юраги дукиллагани ўзига ҳам эшитила бошлади. Ташқарига қаради. Ҳовли негадир ёришиб кетгандек туюлди. Тўнини елкасига илиб, эшикка чиқди. Чиқдию, даҳшатдан тили калимага келмай қолди: келини Камола ранглари оқарган ҳолда дод солар, унинг уйидан чиқаётган аланганинг оловли «тил»лари ҳаммаёқни ямлашга интиларди. Қий-чувдан бутун хонадон оёққа турди, рўмолини наридан — бери бошига ташлаб олган Мавжуда опа каловланиб, у ёқдан — бу ёққа чопарди. Низомиддин ака невараси Ҳусниддин ёдига тушиб, жон ҳолатда қичқирди: «Рамзиддин, укангни олиб чиқ!». Рамзиддин деразани синдириб, ичкарига кириб кетди. Ҳайрият, бешикдаги чақалоқни соғ-саломат олиб чиқишди. Шамсиддин қалтираётган қўллари билан «02»ни терди. Бу орада аланга айвондаги ҳарир пардага ўтган эди. Унга олов тегиши билан шунчалик тез ёнар эканки, ҳатто пайқамай ҳам қоларкансиз. Қўни-қўшнилар бири пақир, бири бошқа нарса кўтариб, югуриб чиқишди. Лекин гуруллаб ёнаётган алангага сепилган сувлар таъсир қилмасди. Бир маҳал «дод-вой» билан ўт ўчирувчилар машинаси етиб келди. Резинка «ичак»лардан катта куч билан сув отилди, дўппидеккина ҳовли ўрдаклар сузса бўладиган кулга айланди. Қўшни болалари ўт ўчирувчиларга ёрдам беришар, аёллар қичқиришар, уйқусини йўқотган Ҳусниддин биғиллаб йиғларди...

Ниҳоят электр носозлиги туфайли чиққан ёнғиннинг дами кесилди. Кечагина файзли бўлиб турган ҳовли жанг бўлиб ўтган жойни эслатарди: бешафқат ёнғин барча нарсани куйдириб кулга айлантирганди, маърақага атаб пиширилган егуликлар, солинган дастурхонлар қоп-қорайиб кетганди. Хуллас, олов уй эгаларига тегмади, холос.

Мавжуда опа остонага ўтириб олиб, «ув» тортиб йиғларди. Эй, худо, бу қандай кўргиликки, бир кечада бизни барча мол-мулкимиздан жудо қилдинг?! Низомиддин ака эса ҳар замонда «Эй, худо ўзингга шукур», дерди. Қарангки, бало уларнинг жонига тикилиб келган экану, мол-ҳолига уриб кетибди.

Шундай қилиб, бир кечада бутун бошли хонадон ҳам уйидан, мол-мулкидан, ҳужжатларидан айрилди. Маҳалла комитети раиси Абдумалик ака, маҳалладошлар келиб кўнгил сўрашди. «Низомиддин, — деди раис. — Жонларинг омон қолибди, шукур қилинглар, Ёрдам қиламиз». «Маҳаллага, сизга мингдан-минг раҳмат, — деди Низомиддин ака. — Лекин ҳозирги танг пайтда уларга солиқ солиш-уят. Агар маҳалла жамғармасидан бўлса розиман. Омон бўлсам, қарзимни узаман...». Маҳалла комитети оилага учта полос, 2 минг сўм пул берди, Чилонзор район Кенгаши уйсиз-жойсиз қолган оила аъзоларига учта квартира ажратди.

Мавжуда опа келинига, ўғлига атаб олиб қўйган сарупolari, сеплари куйиб, кулга айланганига чидай олмасди. Ахир, ҳозир арзимаган нарса фалон пул, бу нарх ўлгур кундан кунга ошиб боряпти. Мол аччиғи — жон аччиғи, дейдилар. Боякиш аёл нақд бир ҳафта йиғлади. Ҳозир ҳам ўша машъум кундан сўз очсангиз, дарров кўзига ёш олади.

Ўртаовул гўшт комбинати директори Ҳасан Амирович Йўлдошев муовинлари Саидмаҳмуд, Тўлқин, Эркинлар билан ёнғиннинг эртасига етиб келди. «Куйинманг, маҳалла, ёр-биродарларингиз, қолаверса, биз бор, — деди у, — нима ёрдам бўлса берамиз». Низомиддин ака корхона раҳбарининг одамийлигидан, ҳамкасбларининг, маҳалладошларининг меҳр-оқибатидан боши осмонга етгудек хурсанд. Улар ҳаммаси кўплашиб, уйларни, ҳовлини балчиқ, ахлатлардан тозалашди.

Биз борган куни Низомиддин аканинг қариндоши уста Рихсивой ака жиянлари Рамзиддин, Шамсиддинлар билан бутунлай қайта тикланаётган уйларни сўнгги пардозлашдан чиқараётган экан.

— Газетга чиқарадиган бўлсангиз, қўни-қўшниларга, маҳаллага, акангизнинг ишхонасидагиларга бизнинг номимиздан миннатдорчилик билдириб қўйинг, — деди Мавжуда опа. — Худо ҳоҳласа, уларнинг яхшиликларини албатта қайтарамиз.

Эрта-индин Низомиддин акаларникида ҳовли тўйи бўлади. Бу тўй одамларнинг бир-бирларига меҳр-оқибатлари, тикланаётган қадриятларимиз, миллий анъаналаримиз байрамига айланади.

Эсон ҚОСИМОВ.

● БЕКОБОД районидаги «Улуғбек» номли жамоа хўжалиги шифохонаси хизматидан аҳоли мамнун. Эл раҳматини олишда бош врач Абдуваҳоб Маликовнинг ҳам хизматлари бор албатта. Мана 8 йилдирки, у аҳил-иноқ ва ўз ишига содиқ шифокорлар жамоасига бошчилик қилиб келмоқда. Суратда: Абдуваҳоб Маликов.

Т. МАҲКАМОВ сурати.

ЎЛКАМИЗ ЎТМИШИ КЎЗГУСИ

Бекобод ноҳиясидаги кўпчилик мактабларда турли хил музейлар бор. Аммо ватан ва ўлка тарихини ўзида кенг акс эттирадиган музейлар деярли йўқ эди. Ноҳиядаги 25-ўрта мактабнинг ўқитувчи ва юқори синф ўқувчилари жамоаси хайрли ишга қўл уриб, тарих музейини очишга муваффақ бўлдилар. Бунга билим даргоҳининг ёш тарихчилар тўгараги аъзолари ҳам катта тайёргарлик кўрдилар. Мактабнинг «Қизил изтопарлар» гуруҳи тўплаган ҳужжатлар ҳам яхши экспонатлар сифатида қабул қилинди. Йиғилган талайгина буюмлар, анжомлар ўтмишимиз тарихидан ҳикоя қилади.

Тарих музейига кўплаб экспонатлар қўйилган. Бу қадимги буюмлар, миллий зебу-зийнатлар ва Улуғ Ватан урушига доир материаллар тематик қилиб жойлаштирилди.

С. ОДИЛОВА.

• Бонг урамиз!

ЭНДИ СИЗ ҲАМ «ҲУНАР» КЎРСАТМАНГ

ОҲАНГАРОН РАЙОН АЛОҚА БЎЛИМИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА

Бозор иқтисодиёти аччиқ изғирини матбуотчиларга ҳам етиб келди: рўзномалар ниҳоятда қимматлашиб кетди. Қоғоз ишлаб чиқарувчилар ўз маҳсулотлари нархини заҳардан ҳам қиммат қилиб юборишди.

Лекин рўзномаларнинг таҳририятлари бошларида танглик тегирмон тоши айланиб турса-да, ўз муштарийлари олдидаги бурчларини ҳалол бажаришмоқда, катта-катта маблағ тўлаб, рўзномаларини чиқаришмоқда. Чунки, одамларни шундан ҳам маҳрум қилиб қўйсак ўша-ўша тўпорлигимизча қолаверамиз.

Хўш, таҳририятлар ходимлари игна билан қудуқ қазиб, кўз нурларини тўкиб, яхши ниятда чиқараётган рўзномалар муштарийлар қўлига бориб тегяптими? Келинг, яхшиси, сўзни муштарийларнинг ўзларига берайлик.

Сапар Қозибоев («Дўстлик» қишлоқ шўросидаги «Шодималик» ижара жамоасининг раиси) — Хўжалигимиз ишчилари, деҳқонлари, чорвадорлари минг нусхага яқин рўзнома ва журналларга ёзилишган эди. Лекин янги йилдан бери олганимиз йўқ. Ёлғон бўлмасин, қайси куниям «Оҳангарон» ва «Тошкент ҳақиқати»нинг ярим ойлигини ташлаб кетишибди.

А. Алимқулов (Дашт қишлоғида яшовчи ишчи). Мен 1992 йил учун анчагина рўзномаларга обуна бўлганман. Аммо, негадир ҳафтада бир ғарам қилиб олиб келишади. Почтачи Э. Алиқуловдан сўрасак, елка қисади, рўзномалар келмаяпти, дейди.

Л. Қўлдибоева (Болғали қишлоғида яшовчи уй бекаси). Оиламиз билан ўзбекча ва қозоқча рўзнома, журналларга обуна бўлгандик, лекин ҳали бирontасини олганимиз йўқ.

Нима гаплигини билиш учун «Дўстлик» алоқа бўлими мудираси Майрам Қудабоева билан суҳбатлашдик, Шодималик, Болғали, Дашт, Тошсой қишлоқлари аҳолиси рўзнома ва журналлар, хатларини ололмаётганликларини айтдик.

— Алоқа бўлимининг 2, 9, 43-таянч пунктларига почта машиналари ва алоқа бўлими ходимлари боришга эринадилар, — деди М. Қудабоева. — Бензин йўқ эмиш. Улар ҳар икки кунда боришади. Баъзида район марказидан келган почта машиналари ҳайдовчилари Тошсой, Қаторовул, Шодималик, Дашт қишлоқларига бормасдан, уларга аталган рўзнома, журнал, хатларни яна қайтариб олиб кетишади. Натижада аҳоли икки-уч кунлик, кўпинча бир ҳафталик рўзномаларни ўқийди.

Район марказидаги рўзнома ва журналларни тақсимлаш пунктида одамлар билан суҳбатлашдик.

Руқия Абдужалолова (алоқа бўлими ходими). Кўпинча «Дўстлик»ка почта машинаси билан ўзим бораман. Дашт, Шодималик, Тошсой қишлоқларида алоқа-почта қутилари бузилган, олиб келган рўзнома, журналларни ноилож қутилар устига қўйиб кетаверамиз.

Тамара Кузнецова (район алоқа бўлими хўжалик ишлари мудири). Масалан, менга ҳеч ким алоқа қутилари бузилган, деб айтгани йўқ. Ўтган йили «Дўстлик» ва иккита алоқа қутиси берганман, қолганини билмайман.

Акром Исматов (алоқа бўлими механиги). Алоқа қутиларини тузатиш менинг зиммамда. Аммо, алоқа бўлими менга машина бермайди, пиёда борай десам, узоқ.

Оҳангарон алоқа бўлими почта хизмати бошлиғи Алла Сергеевна Ким билан илгари телефонда суҳбатлашиб, шу камчиликлар тўғрисида айтган эдим. Ўшанда тузатамиз, ёрдам берамиз, деганди. Бу гал олдига кирганимда яна эски ваъдасини такрорлади.

Хуллас, шунақа гаплар. Одамлар ўз билимларини ошириш, маънавий бойликларини кўпайтириш учун яхши ниятда рўзнома ва журналларга ёзилишсаю, уларга ана шундай ҳурматсизлик қилишса, ёнбошлаб ўқирсиз, деб бир ҳафталик рўзномалар тахламини ташлаб кетишса-инсофданми?

Энди почтачилар ҳам «ҳунар» кўрсатишмай туришса нима қиларкин? Эҳтимол, район алоқа бўлими раҳбарлари муштарийлар хизматига астойдил бел боғлашар?

М. ҚАЮМОВ.

КОМПЬЮТЕРЛАР ЯНАДА КЎПАЯДИ

«Алгоритм» ишлаб чиқариш бирлашмасининг хориждаги йирик фирмалар билан ҳамкорлик алоқалари кенгайиб бормоқда. Шу ўринда Англиядаги машҳур «Диконс» фирмаси билан йўлга қўйилган яқин муносабатлар ҳам яхши самаралар бераётганлигини айтиб ўтиш жоиздир.

Мазкур нуфузли фирма «Алгоритм» бирлашмасида янги хил маҳсулотларни тайёрлашда ҳамкорлик қилишга тайёр эканлигини билдирди. Айниқса, бирлашма заводида чиқариладиган компьютер қурилмаларини ўзлаштиришда «Диконс» мутахассисларининг амалий ёрдами катта бўлади. Бундан ташқари, ўйинчоқ автоматлар, турли радио-электрон буюмларни ишлаб чиқариш тадбирлари ҳам кўрилди.

А. АЛИЕВ.

8 февраль, 1992 йил ● № 28 (10.277).

Алишер НАВОИЙ таваллудининг 551 йиллиги

Алишер НАВОИЙ

• ҒАЗАЛЛАР •

Кўнглум ўртансун агар ғайратингға парво айласа,
Ҳар кўнгул ҳамким сенинг шавқунгни пайдо айласа.
Ҳар киши васлин таманно айласам навмид ўлай,
Ҳар киши ҳамким сенинг васлинг таманно айласа.
Ўзгалар ҳуснин тамошо айласам чиқсун кўзум,
Ўзга бир кўз ҳамки ҳуснунгни тамошо айласа.
Ғайр зикрин ошкора қилса лол ўлсун тилим,
Қайси бир тил ҳамки зикринг ошкора айласа.
Рашкдин жонимға ҳар наргис кўзи бир шуъладир,
Боғ аро ногаҳ хиром ул сарви раъно айласа.
Йўқ оғиздин нуқта айтадур маҳвашимдек бўлмағай,
Гар қуёш ҳар заррасидин бир Масиҳо айласа.
Оқибат жонимға етти, эй хушо муғким, мени
Бир қадаҳ бирла харобот ичра расво айласа.

Келтурунг дафъи жунунимға парихон, йўқ табиб,
Ким ул ансабдур пари ҳар кимни шайдо айласа.
Субҳдек бир дамда гардун қўймағай осорини
Ногаҳ аҳли сидқ кўнгли меҳрин ифшо айласа.
Даҳр шўхиға, Навоий, сайд бўлма, нечаким,
Кун узори узра тун зулфин мутарро айласа.

* * *

Борсанг ол жонимни, то сенсиз манга жон қолмасун,
Жон қолиб, жон ичра ногаҳ доғи ҳижрон қолмасун.
Чун ўлармен, чин дейин, ишқи бузуғ кўнглумдадур,
Мен ўлуб, ул ганж бу вайронда пинҳон қолмасун.
Эй кўнгул, дей кўзга бу дамким тирикмен, келса ёр,
Оразидин баҳра олсун, асру ҳайрон қолмасун.
Ҳажрида онча бало еткур манга эй, чархким,
Ўзгалар ишқин ҳавас қилмоққа имкон қолмасун.
Муждайи васлин дебон, эйким, кўнгулдин ҳажр ўқин,
Тортасен, ваҳ, онча воқиф бўлки, пайкон қолмасун.
Даҳр аро андоқ маош этгилки, сендин қолмаса
Тоат андоқким, керактур бор исён қолмасун.
Эй Навоий, собит ўлсун шоҳи Ғозий давлати,
Оллида қул бўлмағон оламда султон қолмасун.

ЁШУ ҚАРИ, ШОҲУ ГАДО ХИЗМАТИДА

• Навоий даврида қўғирчоқ ўйин •

АЛИШЕР Навоий ўз замонасидаги ижтимоий воқеалар, ахлоқ, тарбия, хулқ-атвор, адолат ва ноҳақлик, зулм ва саховат, яхшилик ва ёмонлик тўғрисида фикр юритар экан, баъзан жамият ва фалакиётнинг найрангбоз ва афсунгар ўйинларига, қўғирчоқбоз томошаларига, ёмон одамларни эса томошабинларни усталик билан «алдовчи» моҳир томошасозларга ўхшатади. Бу билан Навоий халқ ижрочилари устидан кулмоқчи эмас, асло, унинг халқ санъаткорларига меҳр-муҳаббати баланд. Томоша санъатидан мисоллар ташбиҳ учун, энг юксак идеалларга зид келувчи салбий ҳодисалар, хулқ-атворлар, муносабатларни ҳажв этиш учун керак, холос. Хуллас, бундай ташбиҳлар, байтлар, лавҳалар нурафшон марваридлар сингари шоир ижодида сочилиб ётибди. Уларни бир жойга жамлаб, Навоий замондошлари ёзиб қолдирган маълумотлар билан бойитиб ўйлаганимизда, ўша даврда бошқа санъатлар қатори фаол урф бўлган қўғирчоқ ўйин (яъни қўғирчоқ театри) ҳақида тушунча ҳосил қилишимиз мумкин.

Айниқса, «Хамса» достонларида мазкур мавзуга алоқадор байтлар ва лавҳалар анчагина. Чунончи, шоир «Ҳайрат ул-аброр» достонининг XIV мақолотида «афлок ҳайъати шикоятида» ва «жаҳон луъбати киноятида» фикр юритар экан, чархни аввалида найрангбозга, сўнг «қовурчоқчига» ўхшатиб, шундай маснавийлар битади:

Балки қовурчоқчи киби ҳийлагар,
Кўргузубон чодаридан минг сувар.
Миху сутунсиз тикибон чодарин,
Даври этиб чодарининг пайкарин.
Анда бўлур жилвагари анжуман,
Ҳар сори юз луъбати сиймин бадан.
Мунчаки луъбат чиқориб сиймагун,
Қасди бори элга фиребу фусун.

Бунда Навоий демоқчики, фалак чодиридан минг сурат чиқариб кўрсатувчи қовурчоқчи каби ҳийлагардир, чодирини миху устунсиз тикиб, шаклини давра қилиб ясайди ва унда жилвагарлар анжумани бўлиб, ҳар тарафда юзлаб кумушбадан қўғирчоқлар ўйнайди. Мунча кумушранг қўғирчоқ чиқариб ўйнатиш эл учун фирибу найрангдир.

Навоийнинг нақадар юксак маҳорат билан фалакни қовурчоқчига, осмон гумбазини қўғирчоқбоз чодирига, юлдузларни қўғирчоқларга қиёс қилиб таърифлашига, кечаси кўриниб, кундузи ғойиб бўладиган юлдузларни ўйнатувчи чарх ишини сеҳргар томошасига ўхшатишига қойил қолади киши.

«Сабъаи сайёр» достонининг XXXVI бобидан ўрин олган қуйидаги байтлар қимматли:

Ҳар бири луъбате ясаб ўзини,
Хира айлаб ўзига эл кўзини.
Бир шабистонда жилва айлаб соз,
Фалак ул лаъбларга луъбатбоз.
Луъбати махвати суманбар ҳам,
Шомдин зулфи мушки анбар ҳам.
Юз туман лаъб ошкор айлаб,
Олам аҳлини беқарор айлаб.

Мазмуни: ҳар бир юлдуз (гўзал) қўғирчоқдай ясанди ва эл кўзини қамаштирди; кечаси улар жилва айлаб ўйнадилар, фалак бу ўйинларда қўғирчоқбозлик қилиб турди; суманбар жонон қўғирчоқ ҳам, зулфидан мушку анбар бўйлари таралувчи қўғирчоқ ҳам қатнашди; ҳаммалари олам аҳлини беқарор айловчи юз туман ўйинлар кўрсатдилар.

Зикр этилган матлаълар асосидаёқ ҳазрат Навоий даврида қўғирчоқ ўйин ҳаммага яхши таниш, қадрдон бир санъат бўлганлигини қатъий айтиш мумкин. Акс ҳолда шоир ундан тимсол, ташбиҳ сифатида фойдаланмаган бўлур эди. Фақат бугина эмас, «Хамса»да, шоирнинг ғазалларида ҳам дам-бадам учраб турувчи байтлар, лавҳаларга таянган ҳолда бу санъатнинг турлари, саҳна тузилиши, атамалари, қўғирчоқбозларнинг маҳорати ҳақида ҳам муайян тасаввур ҳосил қилса бўлади.

Алишер Навоий ижрочини туркий «қовурчоқчи» ва форсий «луъбатбоз» деб атайди, қўғирчоқни «қовурчоқ» ва «луъбат» сўзлари билан белгилайди. Шунингдек, бундаги томоша маъносида туркийча «ўюн», форсча «базий», арабча «лаъб» сўзларини ишлатади. Санъатни эса қовурчоқ ўюн, луъбатбозий деб номлайди. Ҳазрат Навоийнинг ўзбекча ва форсча атамаларини бир хилда ишлатиши бежиз эмас. Сабабларидан бири шуки, у замонлар Хуросонда ва унинг пойтахти Ҳиротда бу тиллар наинки адабиётда, зиёлилар ўртасида, балки омма орасида ҳам бир хилда жорий ва эътибор топган бўлиб, зуллисонайнлик одатдаги ҳодиса эди. Навоий ҳам, бошқалар ҳам тил ажратмаганлар. Иккинчидан, санъатчиларнинг ўзлари ҳам икки тилли бўлганликлари сабабли томошабинларнинг таркибига, шароитга ва талабга қараб ўз томошаларини гоҳ ўзбек тилида, гоҳ форс-тожик тилида, гоҳ бир томошанинг ўзини иккала тилда кўрсатиб кетаверганлар, шунга яраша атама ва иборалар ҳам аралашиб турган. Шу боис шоир бир жойнинг ўзида ҳам ўзбекча, ҳам форсча атамани ишлатади.

Мисол тариқасида «Фавойид ул-кибар»дан ушбу байтни кўрсатиш мумкин:

Ема бозики, луъбатбоз эрур гардуни фарҳанги,
Бу луъбатларки, эл кўнглин олур онинг қовурчоғи.

Шоир яна «чодар» (чодир), «сувар» (образ, қаҳрамон, персонаж), «жилва» (қўғирчоқларнинг саҳнадаги ҳаракати), «парда» (қўғирчоқларни ва ижрочини яшириб турувчи тўсиқ) атамаларини ҳам ишлатади. Қўғирчоқбознинг моҳирлиги, усталигини «ҳийлагар», «жилвагар» сўзлари билан ифодалайди.

Айни чоқда Алишер Навоий «фонус хаёл» иборасини тилга олади. Халқ қўғирчоқ театрининг ўзига хос тури, соя театри шундай ном билан юритилган. «Ҳайрат ул-аброр» достонининг IV мақолотида шундай матлаълар диққатни тортади:

Тийра хаёлот ила ҳол айлабон,
Даврин фонус хаёл айлабон.
Ҳолда асҳоб доғи пирдек,
Бемазаликда бориси бирдек.

Шоир маълум даражада тасаввуф (суфийлик) таълимотига қизиққан, лекин тарки дунё қилиб дарвишлик рихтасини киювчи мутасаввуфлардан, шайхлардан тамом йироқ бўлган, уларнинг зикру самоъларини унча ёқтирмаган. Шу боис ўз ижодида ўрни-ўрнида шайхларни, зикр маросимини ҳажвий бўёқларда таърифлайди. Юқоридаги мисраларда ҳам шу ҳолни кўрамиз; унда айланиб турувчи фонус ёрдамида чарм ёки тахтадан ясалган қўғирчоқларнинг суратларини намойиш қилувчи ўзига хос томоша зикр тушувчи, пирлик даъвосида юрган, лекин аслида ҳардамхаёл, мақсадсиз кишиларга ўхшатилади. Биз учун бундаги «фонус хаёл» томошаларининг эътироф этилиши муҳим, албатта. Модомики, шоирнинг назари тушган, махсус атама касб этган, ташбиҳ, истиора сифатида қўлланилган экан, демак, мазкур қўғирчоқ ўйини Алишер Навоий даврида таниқли бўлганлиги шубҳасиз.

XV асрнинг иккинчи ярми ва XVI аср бошида қўғирчоқ театрининг яна икки тури — «чодир хаёл» ва «чодир жамол» ҳам мавжуд эди. Алишер Навоий уларнинг нима деб аталишини ёзмаса-да, мавжуд мисралар, лавҳаларни синчиклаб ўрганиш орқали мазкур томошаларни кўз ўнгимизга келтиришимиз мумкин. Юқорида тилга олинган «миху сутунсиз тикибон чодарин, даври этиб чодарининг пайкарин» деган гап қўлларга кийгизилиб, бармоқлар ёрдамида ҳаракатга келтирилган чодир жамол театрига тааллуқлидир. Чунки унинг чодири ўйинчининг белига боғлаб тикланганидан айлана шаклида бўлади. Бинобарин, бир вақтнинг ўзида ўйлаб қўғирчоқ чиқариб, «жилвагарлар анжуманини» кўрсатиш тўғрисидаги гап чодир хаёлга тегишли. Чунки фақат шунда кўплаб қўғирчоқ ўйнатиш ва катта воқеаларни акс эттириш мумкин.

Умуман, Алишер Навоийнинг қўғирчоқ ўйинга муносабати ижобий, ўзининг энг тийра фалсафий фикр-мушоҳадаларини, ишқий кечинмаларини ифодалашда бу санъатдан фойдаланиш ҳам шундан далолатдир. У ҳатто ўзини қўғирчоқбозга, севимли дилдорини қўғирчоққа ўхшатиб шундай дейди:

То Навоий бўлди луъбат сори вола, ваҳки, бор,
Барча луъбатбозлар ҳангомасиға улфати.

Алишер Навоийнинг қўғирчоқ театрга оид маълумотларини ва шу асосда мен чиқарган айрим хулосаларни унинг замондоши, яқин кишиларидан бири Ҳусайн воиз Кошифий тўлдиради ва тасдиқлайди. Кошифий ўзининг «Футувватномаи султоний» номли суфистик рисоласининг «Дар шарҳи луъбатбозон» («Қўғирчоқбозлар шарҳида») деган олтинчи боб иккинчи фаслини батамом қўғирчоқ ўйинга бағишлайди. Бундан мақсад қўғирчоқ театрини тадқиқ этиш эмас, балки шундан фойдаланган ҳолда тасаввуф тариқатини тарғиб этишдир. Қўғирчоқ ўйини бунга қўл келади. Ҳусайн воиз Кошифий «ориф лаҳв (ўйин-кулги, томоша—М. Қ.). билан чегараланиб қолмасдан, ундан бирон жиддий (моҳият) топишга интилиши керак» деб оламдаги ҳар бир ҳаракат, ҳар қандай ҳодиса «ҳозир мухтор иноятидан», ҳар бир шакл, сурат, ҳаракатнинг замирида жиддий ҳақиқат мавжуд ва бу илоҳий ҳақиқатдир, деган ғояни илгари суради. Биз учун шу мақсадда келтирилган лавҳалар, таърифлар, далиллар қимматли, албатта.

Фаслда ҳозиргина қайд этилган мазмундаги киришдан сўнг қўғирчоқ томошаси таърифланади; қўғирчоқбоз усталиги хусусида сўз боради (шу ўринда Умар Ҳайём рубоийси берилади); қўғирчоқ ўйинининг асосий икки тури, уларнинг мазмуни, тузилиши баён этилади; тасаввуф руҳида хулоса қилинади.

Қўғирчоқ театрининг турлари тўғрисида Ҳусайн воиз Кошифий қуйидагиларни ёзади: «Агар қўғирчоқбозликнинг хусусияти нима деб сўрасалар, хайма (чодир) ва пешбанд деб жавоб бер. Чодир ўйинини кундузи, пешбанд ўйинини кечаси кўрсатиш мумкин. Пешбанд деб бир сандиққа айтадиларки, унинг олдида хаёл ўйини (хаёлбозий) намойиш этилади. Кундузги ўйинда қўғирчоқлар қўл билан, кечаси эса бир қатор иплар (ришталар) билан ҳаракатга келтирадилар». Аниқ кўриниб турибдики, муаллиф ўзи яшаган даврдаги қўғирчоқ театрининг асосий икки тури — қўлларга кийгизилиб парда узра ҳаракатга келтирилувчи (хаймабозий) ҳамда иплар ёрдамида сандиқ олдида ўйнатилувчи (хаёлбозий) қўғирчоқ томошаларини алоҳида қайд этади. Булар бизнинг давримизгача ва бир даража Алишер Навоий ҳам қайд этган чодир хаёл ва чодир жамол театрларининг ўзгинасидир.

Кошифий турларни аниқлаш билангина чекланиб қолмайди, балки ҳар қайси тур томошаларининг хусусияти ва ҳатто мазмунига ҳам ишора қилиб ўтади. Чунончи, чодир жамолга оид қуйидаги маълумот [illegible] жиҳатдан жуда муҳимдир: «Саволу жавоб (диалог) жараёнида улар [**гап бир эркак ва бир аёл қиёфасидаги қўғирчоқ-персонаж устида бораётир М. Қ.**] жанжаллашди, сўнг бир-бирини калтаклашди ва пировардида сулҳ тузишга машғул бўлишди». Бу юртимизда жуда кенг тарқалган ва шу кунгача халқ қўғирчоқбозлари томонидан намойиш қилиб келинаётган «Полвон Качал саргузаштлари» комедиясининг Полвон Качал билан хотини Бичахонимнинг кулгили бир вазиятда учрашиб, уришиб, аразлашиб қоладиган ва корфармоннинг аралашуви билан яраш-яраш бўладиган эпизодидан бўлак нарса эмас.

Ҳусайн воиз Кошифий ўз маълумоти билан XV асрнинг иккинчи ярми ва XVI аср бошида қўлда ўйнатиладиган қўғирчоқ театрида ҳаётий воқеалар акс эттирила бошлаганини, иплар ёрдамида ҳаракатга келтириладиган қўғирчоқ театрида эса ҳамон афсона ва асотирлар ҳукм суриб келаётганини тасдиқлайди. Унинг юқорида эслаб ўтилган «пешбанд деб бир сандиққа айтадиларки, унинг олдида хаёл ўйини намойиш этилади» деган жумласи шундан гувоҳлик беради. Негаки, «хаёл» сўзи «ўй», «орзу», айни чоқда «афсона» деган маънони билдиради. Сўнгги асрларда «чодир» ҳамда «жамол» ва «хаёл» сўзларидан атамалар ҳосил бўлиб, театрлар содир жамол ва чодир хаёл номини олган. Шундан «жамол» ва «хаёл» сўзлари томоша турларининг мазмунига тааллуқлидир, яъни бирида аниқ-равшан, ҳаётий воқеалар, иккинчисида ҳаётда айнан учрамайдиган, хаёлий воқеалар акс эттирилганидан далолат беради.

Рисолада қовурчоқчи-луъбатбозларнинг маҳорати бўйича ҳам ажойиб маълумот бор. «Азиз киши айтибдирки, — деб ёзади Ҳусайн воиз Кошифий асар бошидаёқ, — бир куни бир томошада бўлдим. Бир кишининг бошига чодир тортиб ўтирганини, чодир ичида икки сурат (қўғирчоқ) ушлаб турганини кўрдим. У гоҳи бир сурат (қўғирчоқ) тилидан эркак овози билан савол берарди, гоҳи кичкина қизнинг ингичка ва нозик овози билан жавоб қайтарарди. Ҳолатини ўзгартмасдан шундай сўз сўзлар эдики, бир-биридан фарқ қилувчи икки сурат (икки киши)нинг овозини (савол ва жавобларини) эшитмоқ мумкин эди... Бу ҳаммаси бир кишининг қавму феъли (сўзи ва ҳаракати) эдики, чодир ичида ўйнар эди. Мен бунга таажжубландим». Чиндан ҳам ажабланарли ҳол: бир уста ҳам йигит, ҳам қиз тилидан сўзлаб, ҳаракат қилиб, диалог ҳосил этиши ва ўзига хос икки хил образ яратиши юксак маҳорат белгисидир. Биз учрашган атоқли халқ қўғирчоқбозлари ва ҳатто уларнинг ота-боболари ҳам аёл билан эркак қўғирчоқ-персонажларнинг нутқий тавсифини бера олмаганлар, тил устига махсус мослама — сафил қўйиб гапириш уларни бу имкониятдан маҳрум қилиб қўйган. Кошифийнинг ёзишича, у даврдаги қўғирчоқбозлар сафилдан фойдаланмаганлар, табиий овозларини ишга солиб, персонажларнинг нутқий тавсифини беришда катта ютуқларга эришганлар.

Кошифий қўғирчоқбоз санъатига юксак баҳо беради. «Агар бирон кимса ўйлаб кўрса биладики,— деб ёзади у, — бу бир неча ҳаракатсиз ва беқудрат, тили ва қўли йўқ (қўғирчоқ) муъшабид (қўғирчоқбоз) амали билан гўё нотиқ ва мутаҳаррикдир». Дарҳақиқат, оддий бир бежон ва безабон қўғирчоқни жонлантириш, унга нутқ ва ҳаракат ато қилиш катта санъат, чинакам мўъжизадир.

Яна шу нарса ҳам муҳимки, Ҳусайн воиз Кошифий маълумотлари Алишер Навоий даврида ҳар қайси тур томошаларининг ўзига хослигини, қандай воситалар билан рўёбга чиққанлигини тасаввур этишга имкон беради. Кундузи кўрсатиладиган қўғирчоқ театрида (рўзбозий) ўйинчи бир жойда ўтирган (ёки турган) ҳолда ҳолатини ўзгартирмасдан махсус чодир ичига кириб, ҳар сафар икки қўлига иккитадан қўғирчоқ кийиб, уларни чодир айвонига чиқариб ўйнатган. Кечқурун кўрсатиладиган қўғирчоқ театрининг (шаббозий) саҳнаси чодир (хайма) эмас, балки сандиқ-пешбанддир. Афтидан, бу сандиқ — театрнинг томоша пайтида олд томони ва томи очилган, бошқа вақт унинг ҳамма томони беркилиб, унда қўғирчоқлар ва бошқа асбобу анжомлар жойлаштирилган бўлса ажаб эмас. Қўғирчоқбоз томошабинга кўринмагани ҳолда бир неча жойидан излар билан боғланган қўғирчоқларни ён томондан киритиб (ёки тепадан тушириб) ўйнатган. «Олам суратлари, — деб ёзади Кошифий, — устоди комил ўз хаёли билан ичкаридан туриб ипларини ҳаракатга келтирувчи ҳаракатини тўхтатувчи бир неча қўғирчоқлар сингаридир».

Алқисса, Алишер Навоий, Ҳусайн воиз Кошифий ва бошқаларнинг маълумотлари ва шарҳлари XV асрнинг иккинчи ярми ва XVI аср бошида Хуросон ва Мовароуннаҳр қўғирчоқ театри турли кўринишларда яхши тараққий этганидан далолат беради. Бирида афсона ва асотирлар ўз аксини топган бўлса, бирида ҳаётий воқеалар тасвирланган. Бири жиддий, бири кулгили. Лекин иккала тур ҳам ёшу кекса, шоҳу гадо, деҳқону ҳунарманд, туркигўю форсигўй— бутун аҳолига хизмат қилган.

Муҳсин ҚОДИРОВ,
санъатшунослик доктори,
профессор.

«ТУРКИЙ ТИЛДА КЕЛДИ БИР НАҚШ...»

...Мир Алишер наърасига
Акс садо берди жаҳон,
Шеърият мулкида бўлди
Шоҳу султон ўзбегим...

Алишер НАВОИЙ!.. Бу муқаддас номни эшитганда Шарқни бутун жаҳонга танитган, унинг қудратли куч эканини кўрсатган улуғ зот кўз олдимизда гавдаланади. Ҳазрат НАВОИЙ!

— Оҳ, бобожон, суратингизга боқиб, қалбимдаги дардни айтолмай тўлғонаман. Руҳингиз ҳурмати, кечиринг. Сизга қанча таъриф берайлик, осмонўпар ҳайкалларингизни тиклайлик бу оз эрур. Кўзимизни зулмат пардаси қоплаган ўша кезлар бебаҳо хазиналарингизнинг кулини кўкка совурдик, табаррук қадамингиз теккан жойларни, нигоҳингиз тушган мақбараларни ер билан яксон қилдик...

Суратингизга боқиб, шу жумлаларни қоғозга тушираётган оним-сокин тун гувоҳ — мен буларнинг бари учун узр сўраб, йиғламоқдаман...

Сизни ёд этиб, сатрлар битмоқ истайман. Аммо, дарсликлардаги саёз фикрларни эслайми? Йўқ! Болишдек китобингизни қўлимга олиб, айрим ғазалларни ўқийман. Эй, худо! Гуноҳимиз не эдики, ўз бобомизнинг дил нолаларини англай олмасак? Бундан ортиқ азоб борми жаҳонда?!

Ҳар қанча нола қилмай энди кеч. Жуда кеч. Тирикликнинг қисмати бу!

Беихтиёр столда очиқ турган кундалик дафтарчани варақлайман. Алишер Навоий номидаги адабиёт музейининг «Таълим-тарбия ва илмий тарғибот» бўлими бошлиғи Баҳодир ВАЛИЕВ билан бўлган суҳбатдаги сатрларга кўзим тушди. Ахир, айтадиларку, «ҳайт деган, туяга мадад» деб. Мен ҳам бир неча дақиқалик суҳбатдан руҳий мадад олгандек эдим.

Келинг, азизлар! Сизларга ҳам буни раво кўрмоқ истадим. Суҳбатдошим, хайриятки, очиққўнгил, тушунган киши экан: «Синглим, яхшиси сиз савол беринг. Мен қўлимдан келганча жавоб қайтарай», дедилар.

— Аввало музейнинг тарихи ҳақида қисқача сўзлаб берсангиз.

— Музей 1967 йилдан Алишер Навоий номидаги Қўлёзмалар институти қошида ташкил топган эди. У вақт «Илмий-маърифий марказ» деб юритиларди. 1989 йил 13 сентябрдаги «Мерос» ҳаракат дастури тасдиқлангач, музейга айлантирилди. Бобомизнинг 550 йиллик тантаналари туфайли биз янгитдан иш бошлашга муваффақ бўлдик. Унга Саидбек Рустамович ҲАСАНОВ раҳбарлик қилмоқдалар.

— Ҳали мустақил иш бошлаганингизга кўп бўлмапти-да...

— Ҳа, албатта. Бор-йўғи олти-етти ой бўлди, холос. Бу бир гўдакнинг она қорнидаги умридан-да оз. Мустақил иш бошлаганимиздан сўнг бир қанча ширкатлар, фирмалар билан шартнома тузишга муяссар бўлдик. Бу дегани, чўнтагимиз қуруқ эмас. Яна тушаётган маблағлар ҳам ўз ҳисобимизда қолмоқда. Хуллас, ўзимизни ҳам, бўлаётган харажатларни ҳам ўз кучимиз билан қопламоқдамиз. Масалан: «АКС» фирмаси, «Интурист», «САНЪАТ» фирмаси... Булар бизнинг ҳамкорларимиз. Асосийси эса, халқимизга ўзлигини танитишдек савобли ишни олиб бормоқдамиз. Алғов-далғов воқеалар, иқтисодий танглик, ҳамма-ҳаммасидан толиққан қалбларга қўлимиздан келганча малҳам бўлсак, деймиз. Ғамгин кўзларда умид нурларини ёқсак, деймиз. Ахир, халққа хизмат қилишдан ҳам савобли иш борми?!

— Ҳа албатта. Юқорида айтганингиздек, музей Навоий бобомизнинг тантаналарига бағишлаб очилди. Бу ҳақда телевидение, радио, вақтли матбуотларда айтиб ўтилди. Ўтказилган тадбирлар ҳақида ҳам сўзлаб берсангиз.

— Жуда яхши. Республикамизнинг турли жойларидан дўстларимиз ташриф буюришди. Биз барчасида чуқур ҳаяжон, севинч билан тайёргарлик ишларини олиб бордик. Ажойиб рассомларимиз бу ишларда бизнинг елкадошимиз бўлдилар. Темур Саъдуллаев «Хамса»нинг ҳар бир достонига бағишланган бешта деворий сурат яратди. Тўхтабек Соипов Навоий асарларининг лирик қаҳрамонларини ҳам деворга ишлаш йўли билан амалга оширди. Яна Халқ рассоми Неъмат Қўзибоев «Қуш тили» асарига бағишланган улкан деворий расмнинг муаллифи бўлди. Навоий замонасига оид бўлган лавҳлар (китоб мутолаа қиладиган тахтача), қаламдон, чармдан ишланган муқовалар ва қўлёзмаларни халқнинг ўзидан олиб, ноёб ашёлар жавонига қўйишга муваффақ бўлдик.

— Баҳодир ака, ҳамма соҳада бўлгани каби музейнинг ҳам ўзига яраша бошидан кечирган оғир кунлари, муаммо ва камчиликлари мавжуд бўлса керак?

— Нимасини айтасиз? Ҳатто шундай кунларимиз ҳам бўлганки, эрталаб ишга келсак, кўзларига «ёқмаган» нимаики бўлса, барини олиб ташлашларини кўриб, эзилиб кетардик. Шу йўллар билан бир қанча ашёлар йўқ бўлиб кетди. Хоҳлаган киши ёқмаган дурдонани олдириб ташларди. Йўқ, деб кўрайлик-чи, марказни умуман беркитиб ташлашлари тайин эди. Буюк саркардамиз Амир Темур даврига оид кийимлар, белбоғларни ҳам олиб кетишган. Ажойиб рассом Валентин Ничаев томонидан яратилган «Бобур жангда» деган улкан асаримиз ҳам баъзиларнинг кўзига «хунук» кўриниб, олиб ташланганди. Унда Бобур Ҳиндуқуш тупроғидан ўтиб, Афғонистон ерларига кириб бораётгани тасвирланган. Хайриятки, асарни ўзимизда сақлаб қолдик. Шу кунларда 3—4-қаватларимиз таъмирланмоқда. 2—3-қават орасидаги 10 кв. метрдан иборат жойни хайрия йўли билан ўз халқини сева олган кишилар ҳиммати эвазига йиғилган 265 минг сўм маблағни сарфлаб, Бобурга бағишлаб, унинг ҳаёти ва ижодига оид кўргазмалар ва халқ амалий санъатидан фойдаланиб безатмоқ ниятидамиз. Шунинг билан бирга ўша ерга Бобур давридагидек кўринишда қаср қурдирмоқчимиз. Бу борада юқорида айтган фирмалар билан келишганмиз. Унинг чизмалари устида ишлашмоқда, лойиҳаси ҳам тайёрланган. Муаммоларимизга келсак, иложи борича халқ билан яқинлашсак, деймиз. Одамларнинг сандиғида, уйининг бирор бурчагида нодир китоблар, ашёлар, қўлёзмалар чанг босиб ётгани аниқ. Агар яхши ният билан бизга ёрдам беришса, келишилган ҳолда жон деб сотиб оламиз.

— Қутлуғ айём — Наврўзимиз ҳам яқинлашмоқда. Албатта, бу муборак айёмда музей аҳли четда турмаса керак? Умуман, келгусидаги режаларингиз қандай?

— Ҳа, биз ўша вақтларда ҳам ўзимиз яширинча бўлса-да, Наврўзни нишонлар эдик. Рости, савол учун раҳмат. Биз ҳали бу тўғрида ўйлаб кўрмагандик. Мана, келаси йили Нодира йили деб эълон қилиниши муносабати билан Нодирага атаб амалий тадбирлар ўтказиш ҳамда унинг ҳаёти ва ижодини тасвирловчи кўргазма очишни ният қилдик. Энди бу икки улуғ санага тайёргарликни бирга олиб боришга ҳаракат қиламиз.

— Сўнгги ва анъанавий савол. Муштарийларга тилак ва истакларингиз.

— Аввало халқимизга оилавий хотиржамлик, қийин шароитда метиндек бардош ва ирода тилайман. Соғ-саломат бўлишсин. Ҳар бир инсон ўз халқини, унинг тарихини англай олсин экан. Маданий меросни билмай туриб, келажакка интилиб бўлмайди, албатта. Яхшиси, музейимизга келишсин, эшикларимиз улар учун ҳамиша очиқ. Барча тилда сўзлаша оладиган саёҳатбонларимиз хизматларида бўлишади. Ахир, «юз марта эшитгандан, бир марта кўрган афзал», дейди-ку, халқимиз.

Яна бир истагимиз: Ташкилотлар, хусусий ташкилотлар, ширкатлар ўз хизматларини бизга тавсия этсалар, деймиз. Бажонидил шартнома тузиб, ҳамкорлик қилсак.

* * *

Хонадан чиқиб келарканман, Баҳодир ака мозийхона билан танишиб кетишни таклиф этдилар.

Ёлғиз зинапоялардан кўтарилмоқдаман. Қалбимни аллақандай ҳаяжон қамраб олди. Гўё мозийга саёҳат қилаётгандек, аждодларимиз руҳи билан юзма-юз сўзлашажак эдим. Улкан харита ёнидан бефарқ ўтолмадим. Бобомиз Амир Алишер Навоийнинг табаррук қадамлари теккан ерлар. Қашқардан—Дамашққача, Ҳиротдан— Деҳлигача... ҳамма-ҳамма юрт ул зотнинг нафасидан баҳраманд бўлган. Не-не жангу-жадалларнинг гувоҳи бўлган, бобомизнинг киндик қони тўкилган Ҳирот деб аталмиш улкан юртнинг тасвири ёнидан ўтарканман, ажиб хаёлларга ғарқ бўлдим.

СУРАТЛАР... СУРАТЛАР... Инсондан ёлғиз хотирот бўлгувчи бойлик. Уларнинг кўзларида тарихнинг ўқилмаган саҳифалари қат-қат... Ҳофиз Хоразмий, Ҳофиз Шерозий, Улуғбек, Навоий, Жомий, Бобур... Бу зотлар ўз қалами билан бутун жаҳонни лол этган Шарқнинг улуғлари.

Лекин туркий тилда келди
бир нақши ажаб,
Бу сўз замон жодусида
боғлагай лаб.
Осмондин мақтов ёғсин у
қаламга,
У қаламдан келди гўзал
сўз оламга...

Сўнгги бениҳоя халқ оқими. Уларнинг кўзларида дард, юзларида қайғу. Замоннинг ҳақсиз зулмларидан эгилган саноқсиз гавдалар оғир қадамлар билан олдинга интилмоқдалар. Энг олдинда оппоқ матога ўралган тобутни елкага олган кишилар кўзида ёш... Рассом А. Кузнецов қаламига мансуб «Алишер Навоийни дафн этиш» деб номланган бу асар кишини оғир тин олишга мажбур этади. Ҳамма-ҳаммасидан қўл силтаб, у дунёни ихтиёр этган бобомизни қалб умрлар оша қўмсайверади...

Саломат
АБДУРАҲМОНОВА.

СУРАТЛАРДА: музейдан лавҳалар.

Даврон АҲМАД
олган суратлар.

● *Акс садо* ● *Акс садо*

«ЁЛҒИЗ ОНА! УНВОНМИ, ЁКИ?...»

БАЪЗАН одамлар орасида матбуот эркинлиги, ошкоралик ва демократия йўқ деган сўзларни эшитиб қоламиз. Менимча, бу у қадар тўғри эмас. Ҳозир матбуотимизда очиқ-ойдин, рўй-рост мақолалар кўплаб чоп этилмоқда. Бундай мақолаларни деярли ҳар бир соҳа бўйича кўриш мумкин. Бу борада «Тошкент ҳақиқати» рўзномаси ҳам ибратли ишлар қилаётгани сир эмас. Мен бу рўзномани кўп йиллардан буён мунтазам ўқийман. Шу йил 1 февраль сонида чоп этилган «Ёлғиз она! Унвонми ёки...?» мақоласи юқоридаги фикримга далил бўла олади, деб ўйлайман. Мазкур мақола ўта зийраклик, кузатувчанлик, миллий ва мусулмончилик нуқтаи назаридан билиб битилган. Мақолада ҳаромхариш, суюқоёқлик иллатлари ва буларнинг миллатимиз ҳамда диний эътиқодимизга нақадар ёт эканлиги аниқ, ҳеч бир шубҳага ўрин қолдирмаган ҳолда ёритилган.

Дини исломда никоҳ — ҳалоллик белгиси ҳисобланади. Никоҳсиз қўшилиш қадим-қадимлардаиоқ қораланган. Унинг сабабчилари оғир жазога маҳкум этилганлар. Бизнинг даврга келиб эса аксинча бўлиб қолди. Энг алам қиладигани, ҳалол аёлларимиз шаънига ҳақоратли тарзда ёлғиз оналик ҳуқуқи қонун томонидан муҳрланиб қўйилди. Тан олиш керакки, ёлғиз оналар асосан бошқа минтақалардан ватанини ташлаб келган, саёқ юрганлардан иборатдир. Уларнинг никоҳсиз фар нд кўрганликлари бир эр бўлса, ҳалол оилали эркакларни йўлдан уришлари ва натижада қанчалаб оилаларни бузганликлари, қанчалаб покиза никоҳдан дунёга келган болаларни тирик етим қилганликлари исбот талаб қилмайдиган ҳақиқатдир. Қайси миллатнинг насли, ирсияти бузилса, унинг маънавияти ҳам издан чиқади. Биз соғлом жамият қурмоқчи бўлсак, аввало, ҳаром билан ҳалолни ажратиб олишимиз шарт. Мақола муаллифи таъкидлаганидек, ёлғиз она, фуқароча никоҳ тўғрисидаги имтиёзу қонунларга барҳам беришимиз лозим.

Ҳурмат билан:

Ўлмасхон НАЗАРОВА,
пойтахтдаги 36-поликлиника бош шифокорининг ўринбосари.

«Тошкент ҳақиқати»нинг шу йил 1 февраль сонидаги мақолани ўқиб, қўлимга қалам олдим. Мақола муаллифи Д. Саидов кўпчиликнинг хаёлидан яширин, бизнинг миллий маънавиятимизга ёт бўлган долзарб масалани кўтарган. Тўғри-да, яқинда мустақиллигимиз эътироф этилганига ҳам ярим йил бўлди. Қанча-қанча давлатлар Ўзбекистонни «мустақил давлат» сифатида тан олди. Ахир, 74 йил «емаган сомсага пул тўлаб» келинди. Мустақиллигимизни, ўзбекона урф-одатларимизни ҳисобга олиб иш юритайлик.

...Бир куни автобусда ишга кетаётган эдим. Икки киши бир-бири билан суҳбатлашаётгани қулоғимга чалинди: «Мана мустақил давлат ҳам бўлиб олдик. Энди яхши яшасак керак!» Ёнида турган ёши каттароқ киши гапга қўшилди. «Қанақасига энди мустақил бўлдик, ука. Фақат номига мустақилмиз. Мустақил давлат бўлишимиз учун Ўзбекистон жумҳурияти аҳолисининг аҳволини, шарт-шароитларини ўрганиб чиқишимиз керак».

— Ахир қанчадан-қанча капиталистик давлатлар бизнинг мустақиллигимизни тан олишяпти-ку?

— Э... ука!...

Ҳа, мана шу «Э»нинг тагида қанчадан-қанча муаммо ётипти.

Мавзудан узоқлашмасдан яна «ёлғиз она» муаммосига қайтайлик. Ҳукуматимиз кўп болали оналарга бирйўла бериладиган нафақани йўқ қилди-да, ёлғиз онага бериладиган нафақа миқдорини кўпайтирди. Энди ўйлаб кўринг, тўртта боласи бор ўзбек аёли ишлайдими? Йўқ, боласини боқади. Ишлайдигани ҳам топилади. Шаҳарда ёки қишлоқда яхши шарт-шароит билан таъминланган боғча бўлса, агар боғча бўлмаса-чи?

«Ёлғиз она»нинг битта ёки иккита, борингки, учта фарзанди бўлиши мумкин. Кейин ёлғиз оналар кўпроқ шаҳарда бўлади (қишлоқда деярли йўқ ҳисоби). Боғча масаласи унчалик муаммо эмас. Айтмоқчиманки, 90 фоиз «ёлғиз она» ишлайди.

Куйбишев ноҳияси ижтимоий таъминот бўлимида катта йўриқчи бўлиб ишлаб юрганимда, жуда кўп ёлғиз оналар савол билан киришарди. Уларни ҳар гал кўрганимда бир таниш кишининг гапи эсимга тушарди: «Эҳ, аттанг, бекор «ЗАГС»дан ўтган эканмиз. Мана, ёлғиз оналарга қанчадан-қанча имтиёз, бунинг устига нафақалари ҳам оширилибди. Энди ҳеч ким «ЗАГС»дан ўтмаса керак...»

Тўғри-да, «никоҳ қайд қилинганлиги тўғрисида»ги гувоҳнома сизга бирор бир фойда, имтиёз берармиди? Ундан кўра ўша яхши кўрган кишингиз билан никоҳсиз яшайверинг... Ким кафолат беради, ҳозир ёлғиз оналарнинг ҳаммаси ҳам эрсиз деб. Ижтимоий таъминот бўлими нафақа йўриқчиси иш пайтида бирор ёлғиз онанинг уйини текширганда, албатта, қонунсиз яшаётган эри ишда бўлади.

Тан олиш керак, ёлғиз оналарнинг асосий қисми Ўзбекистонга бошқа жумҳуриятлардан тақдир тақозоси билан келиб қолган «саёқ»лар.

Демоқчиманки, «мустақил давлат» бўлдик, энди мустақиллигимиз қоғозда қолиб кетмасин. Келинглар, мен яна бир қайтараман, энди дўппини ёнимизга қўйиб, мустақил фикрлайлик. Ёлғиз оналарга бериладиган имтиёзларни, моддий ёрдамларни йўқ қилиш вақти келди. Илгари Ўзбекистон диёрида ёлғиз она бўлмаган ва энди ҳам бундайлар бўлмаслиги керак.

Шуҳрат МУРОДОВ,
«Саховат» жаридаси ходими.

ПРОТОКОЛ ИМЗОЛАНДИ

Туркия жумҳурияти Миллий таълим вазирининг ўринбосари К. Колукис бошчилигидаги делегация Ўзбекистонда меҳмон бўлди.

Президент И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон делегацияси Туркияга борган чоғида икки томонлама муносабатларни ривожлантириш ва кенгайтиришга қаратилган муҳим ҳужжатлар имзоланган эди. Туркия Жумҳурияти Миллий таълим вазирлиги делегациясининг ташрифи бунинг натижаси бўлди. Меҳмонлар Тошкент мактабларига, олий ўқув юртларига бордилар, муаллимлар билан суҳбатлашдилар.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигида делегация аъзолари билан учрашув бўлди. Халқ таълими вазири Ж. Ғ. Йўлдошев билан суҳбат чоғида таълим, ёшларни тарбиялаш борасидаги истиқболли масалалар юзасидан фикр алмашилди.

Икки вазирлик ўртасидаги муносабатларни ривожлантириш тўғрисида протокол имзоланди. Ҳужжатда тажриба, илмий ахборот, ўқув адабиётлари алмашиш назарда тутилади. Ўқитувчиларни бир-бирларига юбориб туриш, қўшма илмий анжуманлар ўтказиш режалаштирилган. Ўзбекистонда турк тилини чуқур ўрганиш мактабини очиш мўлжалланмоқда.

(ЎзА).

Анадўли ахборот бошқармасининг Москва бўлими хабар қилади

Туркиянинг жануби-шарқида қалин қор ёғиши туфайли айрим жойларда фалокат юз бериб, 87 киши ҳалок бўлди. Эрух уездининг Тунекўйнар қишлоғи билан Сирнак уездининг Гомеж қишлоғига кўп қор ёғиши оқибатида бошпанасиз қолган аҳолига аскарлар ёрдам бермоқдалар. Туркия ҳукумати Жануби-Шарқий Анатоли минтақасида фавқулодда ҳолат эълон қилди.

* * *

Туркия Бош вазири Сулаймон Демирэл Ислом Каримов, Нурсултон Назарбоев ва Аёз Муталибов билан учрашди. Сулаймон Демирэл Швейцариянинг Давос шаҳарчасида ўтган Халқаро иқтисодий анжуманда қатнашган Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов, Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев ва Озарбайжон Президенти Аёз Муталибов билан зиёфатда бўлди. Ислом Каримов зиёфат чоғида Сулаймон Демирэлга садаф нақшли бир қутича совға қилди. «Ушбу қутича билан сизга қалбимизни бахшида этяпмиз», деди И. Каримов. Сулаймон Демирэл ҳам бундай учрашувни рамзий маънода юз йил бурун бўлиши керак эди, деб айтди. Демирэл, Каримов, Назарбоев ва Муталибов зиёфатдан сўнг биргаликда эсдалик учун суратга тушдилар. Сулаймон Демирэл мухбирларга: «Бу сурат тагига юз йил кечиккан тасвир деб ёзинглар», деди.

(АА — ЎзА).

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

● «ИЗВЕСТИЯ» рўзномаси матбуот хизмати хабар беради: Туркия пойтахти Анқарада Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилоти таркибига кирувчи Эрон, Покистон ва Туркия ташқи ишлар вазирларининг кенгаши бўлиб ўтди. Унда собиқ Совет Иттифоқининг жумҳуриятлари бўлган Озарбайжон, Ўзбекистон ҳамда Туркманистонни мазкур ташкилот аъзолигига қабул қилиш тўғрисида бир қарорга келинди.

ИҲТ қарори, кўринишидан, 16 февраль куни бу ташкилотга кирган мамлакатлар президентлари ҳамда бош вазирларининг икки кунлик учрашувида расмий равишда эълон қилинади.

Эрон ташқи ишлар вазирлиги вакили бўлажак кенгашда Озарбайжон, Ўзбекистон, Туркманистон, шунингдек, Тожикистон раҳбарлари иштирок этажаклигини ҳам маълум қилди. Эрон дипломатлари Қозоғистон ҳамда Қирғизистон ҳам ўз қўшнилари йўлидан боришлари эҳтимолдан ҳоли эмас, деган фикрни билдирмоқдалар. Эрон ташқи ишлар вазири ўринбосари Боружердининг гапларига қараганда, «баъзи бир тўсиқлар олиб ташланганидан сўнг» (Нажибулло тузуми ағдарилгач, демоқчи) ИҲТга Афғонистон ҳам қўшилиши мумкин.

● ЖАЗОИРНИНГ шарқий шаҳарларидан бири Батнада фожиавий воқеалар бўлиб ўтди. Ислом Қутқариш Фронти тарафдорлари билан ҳарбий қисмлар ва жандармчилар ўртасидаги тўқнашувда 8 киши ҳалок бўлди, 40 га яқин одам жароҳатланди. Бу ҳақда Франс Пресс ахборот агентлиги хабар берди.

● ЮГОСЛАВИЯНИНГ давлат ахборот агентлиги — ТАНЮГ Россиянинг Словения ҳамда Хорватия мустақиллигини тан олиши муносабати билан эълон қилган хабарида «Россиянинг Югославияга нисбатан ўтказиб келаётган сиёсатида фожиавий ҳолат содир бўлди» дейилади. ТАНЮГнинг бу ахборотини Белградда чиқадиган барча рўзномалар чоп этдилар.

● Маълумки, яқинда бир гуруҳ кубаликлар «Тарара» портида турган бир кемани ўғирлаб, мамлакатдан қочиб кетмоқчи бўлган эдилар. Босқинчилар кема двигателини юргиза олмагач, порт қўриқчиларини отиб ташлаб, яширинишга муваффақ бўлган эдилар. Бироқ, улар қисқа муддат ичида қўлга олиндилар. Гавана шаҳар суди мазкур гуруҳ бошлиқлари Луис Мигель Альмейда Перес ҳамда Рене Сальмерон Мендосни энг олий жазо — отишга ҳукм қилди. Босқинчиликда иштирок этган бошқа қатнашчилар тўрт йилдан 30 йилгача бўлган қамоқ жазосини ўтайдиган бўлдилар.

● БИР НЕЧА кун муқаддам Венесуэлада ҳарбийлар давлат тўнтариши қилишга уринган эдилар. Бироқ бу уриниш муваффақиятсизликка учради. Исён бостирилганидан сўнг, деди миллатга қилган мурожаатида мамлакат президенти Карлос Андрес Перес, уринишда иштирок этган минглаб аскарлар ўз хоҳишлари билан қаршилик кўрсатишни тўхтатдилар ёҳуд асирга тушдилар.

Шу орада Венесуэла ҳарбий маъмурлари давлат тўнтариши қилишда 5 та ҳарбий қисм иштирок этганлигини маълум қилди. Ҳозирги пайтда пойтахт Каракасда бирмунча осойишта вазият ҳукм сурмоқда. Банклар, дўконлар, ресторанлар иш бошладилар.

● 3 ФЕВРАЛДАН 4 февралга ўтар кечаси Гонконгга яқин ороллардан биридаги Шекконг деган жойда муҳожир вьетнамликлар орасида қонли муштлашув бўлиб ўтди. Натижада, 18 нафар ўлик жасад топилди, юздан ортиқ киши оғир жароҳатлар билан шифохоналарга келтирилди. Шундай қилиб, Гонконгнинг вьетнамлик муҳожирлар жойлашган бошқа лагерларида ҳам вазият беқарор бўлиб турибди. 60 минг нафар вьетнамлик муҳожирлар билан боғлиқ муаммолар маҳаллий маъмурларга катта ташвиш келтирмоқда.

● АССОШИЭЙТЕД пресс ахборот агентлиги хабарига қараганда, АҚШ Марказий Разведка Бошқармаси таркиби икки марта қисқартириладиган бўлди. Шунингдек, унга ажратилган маблағдан 30 миллиард доллар чегириб ташланади.

(Боши 2-бетда).

*

12.00 Янгиликлар.
12.20 «Телемикст».
13.05 «Бугун ва ўша пайтларда».
13.35 «Қарағайзордаги брусника». Телевизион бадиий фильм. 2-серия —«Егоровлар».

*

15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.20 «Инсон ва қонун».
16.00 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Чанғи спорти. 10 км. (Эркаклар).
17.40 С. Франк. Орган ижроси учун 3-хорал.

*

18.00 Янгиликлар.
18.20 «XX аср солдатлари урушга қарши» халқаро телемарафонига.
18.30 «Монте-Карлода жаҳон мусиқий соврини».
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!

*

21.00 Янгиликлар.
21.20 Экранда биринчи марта. «Осмон ерга ястанган жойда». Бадиий фильм («Форафильм» студияси).

XVI қишки олимпиада ўйинлари

22.40 Чанғи спорти. 5 км. (Хотин-қизлар).
23.35 Конькида югуриш спорти 5000 м. (Эркаклар).
00.10 Хоккей.

● «ДУБЛЬ IV» (Москва)

8.00 Хабарлар.
8.20 Олимпиада кундалиги.
8.50 Испан тили. I-йил шуғулланаётганлар учун.
9.20 Қишки олимпиада ўйинлари. Икки кураш. 15 км.
10.45 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.15 Тоғ чанғиси. Тез тушиш.
12.15 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
13.15 Ишдан бўш пайтингизда. «Хонаки клуб».
13.30 «Қўли гул хонимлар». (Димков ўйинчоқлари).
13.55 Деҳқонлар қўрғони.
14.20 «Ҳа, президент. Йўқ, президент». (Сиёсий партиялар раҳнамолари Россия телевидениесида).
15.15 «Очиқ шаҳар».
16.00 «Чумаки» фольклор ансамбли.
16.25 «Бешинчи ғилдирак». Бадиий-публицистик кўрсатув.
17.25 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
17.35 «Россия билан юзма-юз».
18.00 Хабарлар.
18.20 Махсус тижорат хабарномаси.
18.30 Россия Федерацияси Олий Кенгашининг сессиясида.
19.00 Россия ҳомийлари.
20.00 Қишки олимпиада ўйинлари. Слалом. Комбинация. (Хотин-қизлар).
20.55 «Ҳар куни байрам».
21.10 Қишки олимпиада ўйинлари. Фристайл. Могул. (Финал).
22.00 Хабарлар.
22.25 Олимпиада кундалиги.

Жума, 14. II

● ЎзТВ I

8.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
8.20 «Тихвин манзаралари», «Яшил китоб». Телефильмлар.
9.00 «Милициядаги ҳодиса». Бадиий фильм.
10.25 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Нишона».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
18.10 «Дадамнинг ўрнида бўлганимда эди...». Мультфильм.
18.30 «Фан ва деҳқончилик».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади.
19.30 «Қадрият».
20.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.10 «Ўзбекистон жаҳонга юз тутмоқда».
20.45 Биржа янгиликлари.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.20 «Мерос». Заҳириддин Муҳаммад Бобур.
22.20 «Ўрдак кўли воқеаси». Кинокомедия.
23.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

10.30 Ботаника. Мураккаб гулдошлар.
11.00 «Она табиат». Кинопрограмма.

* * *

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

18.05 «Русча сўзлашамиз».
18.30 «Оҳанги зиндаги».
19.30 «Новости».
19.40 «Шиносой». Шоир Адим.
20.30 «Ахбор».
20.50 «Ситорахон Шарқ». Аҳдия.
22.00 «Давлати ҳуқуқ бунёд».
23.00 «Катта урушдаги кичик одам». Бадиий фильм.

● «ОРБИТА IV» (Москва)

6.00 «Тонг».
8.35 «Хўрозча Гок ва айёр сичқонлар». Мультфильм.
8.45 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей.
10.05 «Осмон ерга ястанган жойда». Бадиий фильм.
11.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар».

*

12.00 Янгиликлар.
12.20 «Саёҳатчилар клуби» (сурдо таржимаси билан).
13.20 «Шифобахш сувлар ўлкасида». Телефильм премьераси (Владикавказ). «Экранда Сибирь». Киножурнал.
14.00 «Адиген» ансамбли ижро этади.
14.25 «Ён дафтар».
14.30 «Бридж».
14.45 «Бизнес-класс».

*

15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.20 Мультфильм.
15.30 Сизни Лариса Рубальская таклиф этади.

*

18.00 Янгиликлар.
18.20 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Чана спорти. Икки киши бўлиб учиш.
18.45 «Инсон ва қонун».
19.20 «Менинг оилам ва бошқа жониворлар». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 6-серия.
19.50 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони».
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!

*

21.00 Янгиликлар.
21.20 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. МДҲ — Франция терма командалари. 2 ва 3-даврлар. Танаффус пайтида — Чана спорти. Икки киши бўлиб учиш.
23.00 «ВИД» таништиради: «Эльдорадо», «Шоу-биржа», «Хит-конвейер».

XVI қишки олимпиада ўйинлари

00.30 Трамплиндан сакраш. 120 м.
01.20 Конькида югуриш спорти. 1000 м. (Хотин-қизлар).

● «ДУБЛЬ IV» (Москва)

8.00 Хабарлар.
8.20 Олимпиада кундалиги.
8.50 Ишбилармон кишилар даври.
9.50 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.20 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.00 «Телеассамблея».

* * *

13.30 «Простор плюс».
14.00 Қишки олимпиада ўйинлари. Биатлон. Эстафета. (Хотин-қизлар).
16.00 «Россия маданиятига ким ёрдам беради?».
16.15 Россиянинг парламент хабарномаси.
16.30 Россия Федерацияси Олий Кенгашининг сессиясида.
17.00 Компьютер билан мулоқот.
17.30 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
17.45 «Россиячасига хусусийлаштириш».
18.00 Хабарлар.
18.25 «Остоженколик мусаввир». Валентин Леонович.
18.55 «Версия».
19.10 Ишдан бўш пайтингизда. «Диққат, суратга олаяпман».
19.25 Қишки олимпиада ўйинлари. Фигурали учиш. Оригинал программа. Эркаклар.
22.00 Хабарлар.
22.25 Олимпиада кундалиги.
23.00 «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 24-серия.
23.50 «К-2» таништиради: «Бизларни билиб қўй» киновикторинаси, «Короника» кўрсатуви. Бадиий фильм.

Шанба, 15. II

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум».

*

9.00 «Тириклайин қўлга олинсин». Бадиий фильм.
10.25 «Ўзбекистон спорти».
10.55 Ўзбек тилини ўрганамиз.
11.25 Ойнаи жаҳон бисоти. Ўзбекистон халқ артисти Рўзимбек Муродов куйлайди.
12.35 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар».
13.35 Комил Аваз. «Жаҳаннам азоблари». Хоразм вилоят театрининг спектакли.
15.15 Дони Зокиров номидаги халқ чолғу оркестрининг концерти.
15.45 «Ишбилармонлик — кони фойда».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Беқарор», «Кеч қолмади», «Қайсар бола». Мультфильмлар.
18.25 «Булбулча» куйлайди.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.20 Инглиз тили.
19.50 «Ҳайкалтарош». Телефильм.
20.00 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Лаҳза».
20.10 «Бозор иқтисодиёти остонасида».
20.40 Рақслар гулдастаси.
21.00 «Туркистон» ахбороти.
21.30 «Дайди». Бадиий фильм (Ҳиндистон). 1 ва 2-серия-лар.
23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

АШХОБОД КЎРСАТАДИ

11.05 «Менга қарата олма от». Қисқа метражли телевизион бадиий фильм.
11.40 «Хўжа Насриддин». Мультфильм.
12.00 Спорт кўрсатувлари.
12.20 Телефильмлар.
12.55 «Оба дурмуши». Қишлоқ меҳнаткашлари учун кўрсатув.
13.55 «Цирк артистининг бир куни». Телефильм.

* * *

17.05 «Фан ва давр».
17.50 «Кўҳна вулқон этакларида». Телефильм.
18.05 Янгиликлар.
18.15 «Етгинджек».
19.15 «Чўпон таёғи ерда қолмасин». Ҳужжатли фильм.
19.30 «Мустақил Туркманистон одимлари».
20.00 «Туркманистон» (рус тилида).
20.15 Кичкинтойлар, сизлар учун.
20.30 «Ватанпарвар пости».
21.00 «Туркманистон».
21.30 «Едиген». Адабий кўрсатув.
22.30 Туркманистон ойнаи жаҳонида биринчи марта. «Кўҳна тоғлар сири». Бадиий фильм.
23.40 Янгиликлар.

● «ОРБИТА IV» (Москва)

7.30 Ишбилармон кишининг шанба тонги.
8.30 Тонгги мусиқий кўрсатув.
9.00 «Марказ».
10.00 «Камалак» халқ ижодиёти телекўрсатувлари IX халқаро фестивали (Беларусь).
10.45 «Ҳамдўстлик» видеоканали.
12.20 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. Чехо-Словакия — Канада терма командалари. 2 ва 3-даврлар.

*

13.30 Янгиликлар.
13.50 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Чанғи спорти. 15 км. (Эркаклар).
15.15 «ЭХ». Экологик хроника.
15.30 «XX аср солдатлари урушга қарши» халқаро телемарафонига.
15.55 «ЖАР. Ўтмиш билан хайрлашув».
16.50 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Чанғи спорти. 10 км. Хотин-қизлар.
18.00 «Зазеркалье». «Узун сочли гўзал Варвара». Бадиий фильм.
19.35 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм премьераси.
20.00 «Бир боқишда муҳаббат». 1-кун.
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!

*

21.00 Янгиликлар.
21.25 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. Финляндия — Швеция терма командалари. 2 ва 3-даврлар. Танаффус пайтида — Конькида югуриш спорти. 500 м. (Эркаклар).
23.00 Экранда биринчи марта. «Атиргул тутган офицер». Бадиий фильм (Югославия).
00.45 «КВН»нинг учинчи фестивали.

● «ДУБЛЬ IV» (Москва)

8.00 Хабарлар.
8.20 Олимпиада кундалиги.
8.50 «Сиз яратган боғ».
9.20 Мультфильм.
9.30 Миллий баскетбол уюшмасининг баскетбол шарҳи.
10.00 «Тўхтатилган вақт режимида шоу томошалари».

*

10.55—15.00
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

10.55 «Ассалом, Қувайт!».
11.35 «Дўстлик экрани». Беларусь телевидениесининг программаси.
12.25 «Бир дарёнинг икки қирғоғи».
13.15 «Вангиннамон» (тожик тилида).
13.40 «Мусиқамиз хазинасидан», «Баёт».

*

15.00 «Чистые прудидаги уй». Р. Биков мариази. «Кобрин мактаби». Бадиий фильм.
16.50 «Уз қўнғироқхонасидан».
17.10 «Авлодлар» телевизион туркуми премьераси. 7-фильм — «Бенита».
17.30 «Боскоининг саргузаштлари». Кўп серияли мультфильм.
18.00 Хабарлар.
18.20 Битим изидан. «500 орқали 500».
19.00 «Познер ва Донахью». АҚШдан ҳафталик кўрсатув.
19.55 Қишки олимпиада ўйинлари. Тоғ чангиси. Тез тушиш. (Хотин-қизлар).
20.50 «Ҳар куни байрам».
21.00 Пепси Вайрдининг концерт программаси.
22.00 Хабарлар.
22.25 Олимпиада кундалиги.

Якшанба, 16. II

● ЎзТВ I

8.00 «Туркистон» ахбороти.
8.30 Ўзбекистон халқ артисти Ғуломжон Ёқубов куйлайди.
9.30 Араб тили.
10.00 «Бембининг болалиги». Бадиий фильм.
11.15 «Китоб ва ҳаёт».
11.45 «Ўзбектелефильм». 1991 йил якунлари».
12.35 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Чархпалак».
13.35 «Олтин жўжа». Қўқон шаҳар Ҳамза номидаги мусиқий драма театрининг спектакли.
14.30 «Деҳқон ва замин».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Лахтакой ва булут». «Доно қиз». Мультфильмлар.
18.30 Турк тили.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.20 «Санъат усталари». Халқ артисти Зокир Муҳаммаджонов таваллудининг 70 йиллигига бағишланган кутлов кечаси.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.30 «Мезон». Бадиий-публицистик кўрсатув.
22.45 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Бир лаҳзалик қўрқув». Бадиий фильм («Мосфильм»).
24.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

БИШКЕК КЎРСАТАДИ

9.05 «КОАПП. Озодалик куни». Мультфильм.
9.15 «Қирғизча сўзлашишни ўрганамиз».
9.45 «Бобок, сенин жомогун».
10.10 «Оспурум».
11.10 ««Ачик конул балдарбыз».
11.30 «Баластан».

* * *

18.05 «КОАПП. Яшил орол сири». Мультфильм.
18.15 «Ҳаётга берилган тўлов қозоғи» (рус тилида).
18.30 Опера театрида бир соат.
19.30 «Ала-Тоо».
19.50 «Манас».
20.20 «Қадр туни».
21.20 Кечки видеосалон.

● «ОРБИТА IV» (Москва)

8.00 Ритмик гимнастика.
8.30 «Спортлото» тиражи.
8.45 «Эрта саҳарлаб».
9.30 «Пи» белгиси билан».
10.00 «Тонг юлдузи».
10.50 «Борис Пастернакни эслаб». Илмий-оммабоп фильм премьераси («ЦНФ»).
12.20 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Фигурали учиш. Эркин программа. Эркаклар.
13.20 «Бойлар ҳам йиғлайди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси (Мексика).
14.05 «Марафон-15».

*

15.00 Янгиликлар.
15.20 «Уолт Дисней таништиради...».
16.10 «Саёҳатчилар клуби».
17.15 Эфирда бевосита мулоқот.
17.55 XVI қишки олимпиада ўйинлари. Бобслей. Икки киши бўлиб учиш.
18.45 «Телелоция».

*

19.00 Янгиликлар.
19.15 «Бир кўришда муҳаббат». 2-кун.
20.00 Якшанба кинокўрсатувлари. «Ёз тунидаги туш». Бадиий фильм (АҚШ, 1935 йил).

*

22.00 «Якунлар».
22.45 «Астра» таништиради: «Донской...».

XVI қишки олимпиада ўйинлари

23.45 Конькида учиш. 1500 м. (Эркаклар).
00.10 Хоккей. МДҲ — Канада терма командалари. Танаффус пайтида — Конькида югуриш спорти. 1500 м. (Эркаклар).

● «ДУБЛЬ IV» (Москва)

8.00 Хабарлар.
8.20 Олимпиада кундалиги.
8.50 Мультфильм.
9.05 «Хоҳ ишонинг».
9.35 «Худо берган йил ўтиб кетди».
10.00 «03» кўрсатуви.
11.00 Қишки олимпиада ўйинлари. Фигурали учиш. Эркин программа. Эркаклар.
13.00 «Весёлые ребята» таклиф этади...».

*

13.50—19.50
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

13.50 «Интерспорт».
14.30 «Жаҳон ва биз».
15.00 «Резонанс» қўшиқ театри.
16.00 «Безнен мирас» (татар тилида).
17.50 «Афғон қўшиқлари».
18.50 «Дўстлар даврасида».

*

19.50 «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 25-серия.
20.40 «Ҳар куни байрам».
20.50 «Сизга самимийлик билан». Р. Карцев моноспектакли.
22.00 Хабарлар.
22.25 Олимпиада кундалиги.
23.05 Профессионаллар ўртасида жаҳон чемпионати.
00.05 А. Н. Скрябин таваллудининг 120 йиллигига бағишланган кўрсатув.

«Тошкентдан гапирамиз ва кўрсатамиз» рўзномасининг 7 февраль сонидан олинди.

● *Шахсий фикр*

ЎТТИЗ МИНГ КЕРАКМИШ...

КЎПЧИЛИК маслаҳати, далдаси билан ёзганларимни китоб қилиб чиқариш ниятини кўнглимга тугдим.

Тўплам қилса арзийдиган ишларимни кўчиртирсам, 85 саҳифа бўлибди. Шундан сўнг нашриётда ишлайдиган бир танишимга мақсадимни айтдим. У:

— Ошна, энди қоғоз топишингиз ёки қоғознинг пулини, бошқа сарф-харажатларни ҳам тўлашингиз керак. Шундагина китобингиз чиқади,— деб айтди.

Мен ҳайрон қолдим. Ва сўрадим:

— Ошна, бунга кўп пул керакми?

— Аввал айтингчи, неча табоқ ва қанча нусхада чиқармоқчисиз?

— Тўрт табоқ атрофида. Йигирма минг нусха бўлса етарди.

У ўзича хом чўт қилиб кўрдию:

— Тахминан ўттиз минг сўм етади,— деди.

— Хўп,— дедим,— агар ўттиз минг сўм топсам, китобим неча йилда чиқади?

— Беш-олти ойда чиқади!

— Ўша ўттиз мингни китоб чиққач тўласа бўлмайдими?

— Китобни соттириш учун китоб нархининг ўттиз фоизи баробарида дўконга ҳам пул тўлаш лозим.

Тарвузим қўлтиғимдан тушди. Яхшиси ёруғ кунлар келгунча кутақолай. Шояд вақти соати келиб, ўрмончилик хўжалиги ривожланиб кетса, қоғоз танқчиллиги йўқолар...

* * *

Одамдан бошқа ҳамма нарса қиммат ва азиз бўлиб бораётган ҳозирги кунларда маънавий тақчиллик ҳам балои азимдек бўлиб турибди. Қоғоз йўқ деган гап баҳона бўла олмайди. Масалан, Ленинни ёмонладик, Марксу Энгельсдан кўнглимиз қолди, СССР ва КПСС тарихлари бир ёқлама илгари маълум бўлди. Лекин кутубхонаю кўплаб идораларда ўша «доҳий»ларнинг миллионлаб нусхадан иборат юзлаб жилдлик асарлари, СССР, КПСС тарихларига, илмий коммунизмга оид юз минглаб китоблар чанг босиб ётибди, ҳеч бўлмаса ўшаларни йиғиштириб олиб, қайтадан ишлов берилса тайёр қоғоз-ку! Агар аввалги одатимизга қайтиб, мактаб ўқувчиларига «Олға!» десак, тонналаб қоғоз (макулатура) йиғилиши табиий.

Бу фикрни жумҳурият миқёсидаги кутубхоналардан бирида бўлганимда айтгандим. Айнан ўша кутубхона заҳирасида юқорида номлари санаб ўтилган «доҳий»ларнинг қарийб саккиз минг дона «бебаҳо» асарлари мавжуд.

Демоқчиманки, кераксиз нарсалардан воз кечиб, зарур (тарихий, диний, илмий, адабий) китобларни чоп этайлик, Ахир, китоб ўқимасдан маънавий камолотга етишиш мумкин эмаслиги нодонга ҳам аён.

Кейинги икки йилда матбуот нашрларининг чоп этиш нусхаси кескин камайди, нархи эса осмонга чиқиб кетди. Бу эса ўн минглаб одамларни маънавий озиқдан бебаҳра қилди. Яна қандай вақтда денг, Ўзбекистон мустақил бўлган, тарихий ҳақиқатлар тикланаётган даврда.

Тўғри, қорин тўйдириш, кийим кийиш керак, аммо егулик, кийгулик ташвиши билан кун кўришга ўрганиб қолсагу маънавиятимиз иккинчи даражали эҳтиёжга айланиб қолса, бундан нима наф? Ўзимиз маънавий етук бўла олмасак, болаларимизнинг онгини қандай шакллантирамиз? Ё митинглар уюштириб, шууримизни чархлаймизми?

Бу борада ҳам узил-кесил тўхтамга келиш учун вақт етди. Халқимизда бир нақл бор: «Ўйчи ўйини ўйлагунча, таваккалчи ишини битиради!».

Дилмурод САИДОВ.

САҲНАДА «МАЛИКАИ ТУРАНДОТ»

Машҳур итальян драматурги Карло Гоццининг «Маликаи Турондот» комедияси мумтоз адабиётда алоҳида ўрин тутади. Томошабинда беихтиёр яхши кайфият ва шодон кулгу уйғотувчи мазкур комедия яқинда Аброр Ҳидоятов номли драма театри томонидан ҳам саҳналаштирилди. Истеъдодли режиссёр Е. Волобуев бошчилигида саҳна юзини кўрган бу спектакль кўпчилик томошабинларга манзур бўлди. Асардаги бош ролларни театрнинг етакчи ва истеъдодли ёш актёрлари ижро этдилар.

С. ОДИЛОВА.

РАССОМ ҲАЖВ ҚИЛАДИ

— Вой, гарнитур демай мен ўлай, дадаси-ей, кўзингизни очинг. Саккиз қизингизни ўзингиз жойлайсиз. Дархондаги Эшмирзага «Стенка» кепти, дадаси, «Стенка!».

— Ё тавба, Мамасоли хотинини кўтариб юрибдими-а, Анқавой?
— Ҳа, бояқишнинг уч ойдан бери тўплаган пули битта этикка етмапти.

Абдурасул ҲАКИМОВ ва Шавкат МУЗАФФАР ўғли чизган расмлар.

● СПОРТ ● ● СПОРТ ●

БУГУН МАШЪАЛА ЁҚИЛАДИ

Ҳа, бугун Франциянинг Альбервиль шаҳрида қишки Олимпиада ўйинлари тантанали равишда очилади. Унда жаҳоннинг энг кучли спортчилари фигурали учиш, конькида югуриш, шорт-трек, фристайл, бобслей, чанада учиш, тоғ чангиси, биатлон, трамплиндан сакраш чанғи икки кураши, чанғи пойгаси ва хоккей турлари бўйича куч синашадилар.

Авваллари Олимпиада ўйинларига кенг эътибор берилар, чунки унда СССР спортчилари доимо ғолиблар сафида бўлардилар. Энди ундай давлат йўқ. Собиқ мамлакат ҳудудида яшовчи спортчилар Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги терма командаси таркибида қатнашадилар. Агар улар шоҳсупанинг юқорисидан жой олсалар, ғолиб шарафига Олимпиада мадҳияси янграйди ва беш ҳалқа тасвирланган оқ байроқ кўтарилади, холос. Шундай бўлса-да, биз жумҳуриятимизнинг икки вакили учун омад тилаймиз. Олимпиадага илк бор киритилган фристайл мусобақаларида тошкентлик қизлар Лина Черязова ҳамда Лариса Удодова МДҲ шарафини ҳимоя қиладилар.

ПЯТНИЦКИЙ ШВЕЦИЯГА БОРАДИ...МИ?

Футбол бўйича шу йилнинг ёзида Швецияда бўлиб ўтадиган Оврўпо биринчилигига тайёргарлик кўраётган МДҲ терма командаси куни кеча Америка сафаридан қайтиб келди. Футболчиларимиз океан ортида учта ўртоқлик учрашуви ўтказиб, уларда қуйидаги натижалар қайд этилди: АҚШ — МДҲ — 0:1, АҚШ — МДҲ —2:1, Сальвадор — МДҲ — 0:3. Сўнгги ўйинда мезбонлар дарвозасига биринчи тўпни пахтакорчи Андрей Пятницкий киритди. Умуман, у барча ўйинларда асосий таркибда майдонга тушиб, тренерлар олқишига сазовор бўлди. Москвага қайтиб келгач, журналистлар билан суҳбатда мураббийлар Андрей уларда жуда яхши таассурот қолдирганини таъкидладилар. Ана шу фикр Пятницкийнинг Швецияга боришини учун етармикин?

АБДУРАИМОВЛАР «ПАХТАКОР»ГА ҚАРШИ

«Пахтакор»да самарали ишласа-да, жамоада ўз ўрнини топа олмаган Бирордар Абдураимов мавсум бошида Намангандаги «Навбаҳор» клубига бош тренер қилиб тайинланган эди. Кейинчалик у командага ўз ўғиллари Жасур ва Азаматни қабул қилди. Куни кеча Фарғонада тўрт команда иштирокида якунланган турнирда Абдураимовлар «Пахтакор»га қарши майдонга тушишди. Кескин ўтган учрашувда ҳисоб очилмади. Бироқ турнир якуни бўйича бу икки команда бир-бирига ўхшамаган натижа кўрсатди. «Помир»ни 2:1 ҳисобида енгиб, «Нефтяник» билан дуранга эришган пахтакорчилар турнир ғолиби бўлсалар, «Помир» билан дуранг ўйнаб, майдон эгаларига 0:1 ҳисобида ютқазган наманганликлар охирги поғонани эгаллашди.

Бугун «Пахтакор» Душанбега йўл олиб, у ерда бўлиб ўтадиган яна бир турнирда иштирок этади.

● ЭЪЛОН ● ● ЭЪЛОН ●

Халқлар дўстлиги саройида

5 МАРТ СОАТ 18.00 ДА

«ИСТИҚБОЛ» ёшлар маркази, Ўзбекистон Давлат телерадио эшиттириш компанияси билан ҳамкорликда ўтказаётган конкурс қатнашчилари ижросидаги концертга

ТАКЛИФ ЭТАДИ

КОНЦЕРТ ДАСТУРИДА ҚАТНАШАДИЛАР:
хонандалар
СИДДИҚ МАҲМУДОВ,
ЖАЛОЛИДДИН УСМОНОВ,
ЮЛДУЗ АБДУЛЛАЕВА,
ДОНИЁР ТОШМУҲАМЕДОВ.

РАВШАН НОМОЗОВ.
«ҚИЗИҚЧИ-90» кўрик-танловининг совриндорлари:
АВАЗ ТОЛИБЖОНОВ,
ШУКРУЛЛО МАҲКАМОВ
ҳамда
талаба-ёшларнинг «НАВРЎЗ» байрамига бағишланган учинчи анъанавий

„ИСТИҚБОЛ-92“

КОНКУРСИ БЎЛИБ ЎТАДИ.

Дастурни — **Зокир ХУДОЙБЕРДИЕВ** олиб боради.

Чипталар ҳар куни соат 11.00 дан бошлаб сарой чиптахоналарида метронинг «Пахтакор», «Октябрь инқилоби», «Максим Горький» бекатларида сотилмоқда. Телефон: 45-92-13.

Муҳаррир ўринбосари
С. Ғ. МУСАЕВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32.
Рўзнома офсет усулида А—3 форматида босилади.

Буюртма—5224. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 20.10. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12